

Inhoud

Pagina 2
Advocatuur

Pagina 4
ACM - Verbond

Pagina 5
Medisch adviseurs

Pagina 7
NPP en DLR

Pagina 10
Slachtoffers

Pagina 12
PIV-staf

Pagina 14
Rechterlijke macht

Pagina 17
Oud-voorzitters
PIV-Bestuur

Pagina 18
(Oud)voorzitters Raad
van Advies

Pagina 22
Wetenschap

mei 2016

J.P.M. Simons, J.M. Tromp,
Chr.H. van Dijk ...

M. Rath, E.P.M. Pompen,
M. de Blaeij ...

H.J. Boersma, L.J.R.M.
Buisman, W. Schuwirth ...

F.J. Keij, D. Lauria ...

W. de Boer, J. Huisman,
V. Jammers ...

R.S.D. Dielen, J.M.
Polman, M. Volker ...

J. Sap, H. de Hek,
J. Spier ...

A.H.A. Hoevenaars,
A.J.A. Wiechmann,
TH.J.A. Woudstra ...

J.J. Daniëls, W. Coomans,
V. van der Does, H.J. den
Hollander ...

T. Hartlief, F.T. Oldenhuis,
I.N. Tzankova ...

De vogel is gevlogen...

Jørgen Simons

Toen ik kort na het millennium als 35-jarige deeltijd-rechtenstudent de overstap maakte van bedrijfskundig ingenieur bij KPN naar belangenbehartiger bij SRK, merkte ik al snel dat de verhoudingen in de personen-schadewereld net zo zwart-wit waren als een ekster.

De verpersoonlijking van al het kwaad, vanuit belangen-behartigskant bezien althans, was het PIV met haar flamboyante boegbeeld Theo Kremer. Van alle kanten werd mij als relatief vreemde nieuwe eend in de bijt duidelijk gemaakt hoe slecht verzekeraars wel niet waren en hoezeer het PIV en Theo Kremer daarbij vooropliepen. Zo vernam ik bijvoorbeeld van een collega dat hij telefonisch had geïnformeerd of hij kon deelnemen aan een door het PIV georganiseerde cursus Overlijdensschade. Op de achtergrond hoorde hij Theo vragen wie er aan de lijn hing. Toen bleek dat het iemand van 'de andere kant' was zou Theo resoluut hebben geantwoord: *"Nee, die is niet welkom"*.

Het Calimerogehalte aan belangenbehartigskant was in mijn toenmalige buitenstaandersogen echter groot. Hoewel ook ik in mijn nieuwe werkomgeving regelmatig werd geconfronteerd met onacceptabele staaltjes schade-regelingspraktijk, kon ik mij in ieder geval niet voorstellen dat het PIV als kennisinstituut hier achter zou staan.

Mijn eerste kennismaking met Theo in persoon was tijdens een avondcollege als onderdeel van mijn nog niet afgeronde rechtenstudie aan de EUR, waar hij een gastcollege verzorgde. *"Nu zul je het met eigen ogen wel zien"*, verzekerden mijn collega's mij, alsof ik de duivel zelf ging aanschouwen.

Teleurgesteld waren dan ook de reacties toen ik achteraf meedeelde dat ik het nogal mee vond vallen. Zeker, Theo was bijzonder goed gebekt, kwam te vuur en te zwaard op voor de belangen van verzekeraars en maakte met zijn prikkelende stellingen over whiplash nogal wat los in de collegezaal. Maar hij stond ook open voor reacties en stelde zich volkomen transparant op. Bovendien zag hij als een ware spotter allerlei nieuwe ideeën om tot verbetering van de schaderegeling te komen. Dit alles bracht hij met een grote dosis humor en scherpe kwinkslagen die vrijwel iedereen aan het denken zetten.

Kort daarna was ik – als ik mij goed herinner – een van de allereerste belangenbehartigers bij SRK die zich hadden opgegeven voor de PIV Jaarconferentie en die ook daadwerkelijk 'in het hol van de leeuw' werden toegelaten. En wat een verademing was die Jaarconferentie in mijn ogen vergeleken bij andere symposia en cursussen in letselland.

Naast de onontkoombare juridisch inhoudelijke bijdragen was er op de PIV Jaarconferentie toen namelijk al erg veel aandacht voor actuele en praktisch ingestoken thema's binnen de letselschaderegeling. Als in een levensechte volière was er bovendien weldadig veel ruimte voor het ontmoeten van soortgenoten, met bijbehorende felle discussies tussen gezworen kemphanen en ontluikend baltsgedrag tussen vogels van diverse pluimage.

Vanaf dat moment stonden Theo en zijn PIV bij mij in een ander daglicht. Met zijn nimmer aflatende energie, zijn stimulerende proefballonnen, zijn enorme netwerk, zijn humor en vooral ook zijn open vizier heeft Theo met het PIV een onmisbare en niet te onderschatten bijdrage geleverd aan de professionaliseringsslag die er binnen de letselschadebranche heeft plaatsgevonden, overigens zonder zijn achterban daarbij ook maar enig moment uit het oog te verliezen. En dat is bijzonder knap!

Hoever Theo en zijn PIV ook zijn gekomen, het werk is natuurlijk nooit af. Helaas zullen we het daarbij vanaf nu zonder Theo moeten stellen: de vogel is gevlogen!

Wat Theo zelf betreft: die kan als erkend vogelaar voortaan nog meer tijd aan zijn geliefde hobby gaan besteden. Als we Hans Dorrestijn moeten geloven, gaat Theo daarbij nog een hele mooie tijd tegemoet:

"In passende kledij en immer goed geluimd tuurt hij de bossen en de vennen af naar zelden geziene vogelsoorten als de Cirlgors en de Grote Trap. Elke nieuwe ontdekking brengt orgastische vreugde teweeg."

Het Theo Kremer-arrest...

Maarten Tromp

Stel het is jaren later en iemand vraagt u waar het Theo Kremer-arrest over ging. U denkt na, maar weet het niet, of niet meer. U biecht dat eerlijk op (zoals Theo ook zou doen), waarna u samen gaat brainstormen.

Eerst komt ter sprake wie Theo was. Al snel worden de volgende aspecten genoemd: personenschade, bobo en makkelijk spreker. Een link met een gewezen arrest levert het echter nog niet op.

Wat voor persoon was Theo? Was hij een LSA-advocaat, een Don Quichot van verzekeraars of eerder een Sherlock Holmes? Theo bleek van alle drie de personages elementen te bezitten. Zo komt u niet verder. U gaat daarom inzoomen op zijn hobby's, gewoontes en stokpaardjes.

Wijn wordt als eerste genoemd, in één adem met kwaliteit boven kwantiteit. Eten wordt genoemd, ook weer in dezelfde combinatie. Vrouwelijk schoon wordt nu ook genoemd, waarbij discussie ontstaat over de vraag wat Theo belangrijker vond: kwaliteit of kwantiteit.

Verschillende scenario's voor het arrest dringen zich langzaam op.

Kinderen waren niet bij het arrest betrokken, want die had Theo niet. Een auto was er ook niet bij betrokken, want Theo had geen rijbewijs. Of het moest een taxi zijn, maar bij het Taxi-arrest was een kind betrokken, dus dat was het ook niet.

Zou hij dan een van die gasten zijn geweest die na een mooi diner in een restaurant – en drie flessen wijn verder – de rekening niet wilde betalen? Nee, want Theo betaalde altijd (en voor iedereen)! Ging het dan om een medische misser? Was het hart van Theo te groot, of juist te klein? En zat het wel op de goede plaats?

Betraf het een vliegcrash? Tenerife kan het niet zijn geweest, want Theo ging liever naar Fuerteventura. En TK rijmt weliswaar op MH, maar Theo is geen nummer, laat staan nummer 17. De Bijlmerramp dan? Na die ramp stond in elke huiskamer een vleugel. En Theo Kremer hield van muziek.

Of een gevalletje overlast? Theo kon namelijk niet tegen mensen die tijdens bijvoorbeeld de Carmina Burana doorpraatten. Of was Theo misschien de buurman van de

beruchte kraaiende haan? Waarschijnlijk niet want – hoewel vogelaar – Theo hield niet van kip. Bovendien worden volgens uw gesprekspartner overlastzaken eerder geassocieerd met de rijdende rechter dan met het opperhoofd van de bende van professionele procestijgers.

U betwist dat Theo Kremer een procestijger was. Hij was namelijk een voorstander van het harmoniemodel. Zo iemand kun je bezwaarlijk een procestijger noemen. Ook was Theo een voorstander van normering. Als je voor normeren bent, houd je je ook altijd aan de normen. Dan procedeer je niet. Of het moet over het indenniteitsbeginsel gaan want daar was Theo op gepromoveerd. Dat verklaarde ook zijn pleidooi voor normering, want – *heaven forbid* – een slachtoffer zou eens iets te veel krijgen.

Al met al komt u niet verder. Zou Theo dan misschien de eer en goede naam van iemand hebben geschonden? Nee, toch zeker! Of het zou om hemzelf moeten gaan want hij was een koning in zelfspot. En als hij een ander dan toch afzeek, deed hij dat op zo'n manier dat die ander hem dat niet kwalijk nam. In het openbaar sabelde Theo je graag neer, maar dat deed hij met stijl en zonder rancune. Zo beschouwd zou hij een perfect advocaat kunnen zijn geweest. Maar ja, zijn sollicitatie liep destijds op niets uit. En u weet: *wenn man nichts wird, wird man Wirt. Und wenn auch das nicht ist gelungen, geht man in Versicherungen*. Daarin was hij zo succesvol, dat er zelfs een innovatieprijs naar hem is vernoemd.

Uiteindelijk bleek de inzet van het Theo Kremer-arrest geen *recall* van een gebrekkig product, maar – heel innovatief – de *recall* van een onvervangbaar, uniek persoon. De Hoge Raad overwoog dat het moeilijk zou worden, maar dat de branche toch echt zonder Theo Kremer verder zou moeten.

Een blik in de spiegel...

Chr.H. van Dijk

Markant, dat woord tekent jou. Een man die zich overal als een vis in het water voelt. In een vergadering, tijdens een borrel, bij een spreekbeurt of bij een huwelijksaanzoek. Ik ken althans niemand anders die dat doet in een voetbaltenue terwijl hij met de voet 55 keer de bal hooghoudt. Dat hooghouden van de bal heb jij als directeur van het PIV tot een kunst verheven. Met als doel een voor alle betrokkenen zo goed mogelijke afwikkeling van letselschade in Nederland voor elkaar te krijgen, sprak jij de afgelopen achttien jaar de gehele markt. Waaronder, naast verzekeraars, wetenschappers, advocaten, belangenbehartigers, De Letselschade Raad en de politiek. Diplomatie op topniveau. Ik geef het je maar te doen. Verzekeraars, *hard, soft en middle liners*, zo veel mogelijk op één lijn krijgen en die lijn op zodanige wijze uitdragen dat zij weerklank vindt, zelfs bij de meest verstokte critici van de verzekerings-

branche. Onder het genot van de door jou uitgezochte wijn – en meestal ook het restaurant – wordt met een ieder veelvuldig gegeten. Ik heb daar zelf van genoten, waarbij de aanwezigheid van jouw vrouw Anneke, de witte motor van jouw leven, niet onvermeld mag blijven.

Een mooi middel dat je gebruikt om jouw boodschap voor het voetlicht te krijgen is humor. Jij deelt graag speldenprikken uit naar opponenten en hebt daarbij de lachers op jouw hand. Zelfspot is je evenmin vreemd.

Soms heb jij met jouw wijze van leven, kleding en immer in Wenen gekochte kleurrijke mocassins iets weg van de laatste Nederlandse dandy of ook van de hoofdpersoon in het boek *'The picture of Dorian Gray'* van Oscar Wilde. Die kijkt graag in de spiegel maar baalt van het veroude-

> rende gezicht. Hij stelt voor de werkelijkheid te veranderen: hij veroudert niet maar zijn beeltenis op van hem geschilderde portretten wel.

Jij claimt dat jij de eerste man in Nederland bent die ervoor uitkomt veelvuldig de schoonheidsspecialist te bezoeken voor de welbekende gezichtsmaskers en schijfjes komkommers op de ogen. Dit wensend in de spiegel kijken zal dus geen onbekend beeld zijn. En wie zou zelf die eeuwige jeugd niet willen hebben?

Ook andere spelers in de markt laat jij met succes in de spiegel kijken en ontdoe jij zo nodig van een door een lachspiegel vertekende kijk op de werkelijkheid. Sinds de oprichting van het PIV is onder de bezielende leiding van jou, en jouw medewerkers, vergeet die niet, buitengewoon veel ten goede veranderd in de wijze waarop verzekeraars letselschades afwikkelen. De benadeelde is echt centraal komen te staan. Er is aandacht gekomen voor een empathische benadering van kwetsbare benadeelden en er wordt oprecht gezocht naar wegen om hen te faciliteren. PIV en jij hebben eveneens een belangrijke rol gespeeld bij het in gesprek blijven van belangenbehartigers en verzekeraars. Anders dan in sommige andere landen is van een verzuurde relatie geen sprake.

Niet in de laatste plaats is het PIV een geweldig kenniscentrum voor verzekeraars. Zo zijn de wekelijkse digitale

nieuwsbrief en het PIV-Bulletin top. Bijna lees ik deze eerder dan de krant.

Jij verwacht in de toekomst ingrijpende ontwikkelingen in de letselschadebranche. Ontwikkelingen die zorgen voor een efficiëntere en doelmatiger schadeafwikkeling, waardoor wij uiteindelijk nauwelijks meer nodig zijn. Onder meer verwacht jij het een en ander van innovatieve Columbusachtige projecten, waarbij de verzekeraar zijn portemonnee weggeeft aan de belangenbehartiger. Die stelt de schade vast en de verzekeraar toetst alleen nog maar achteraf. Ook zet je in op een toekomstige *first party*-verzekering en een minder ingewikkelde manier van letselschadeafwikkeling, vaak in jouw ogen nu nog een *lawyers' paradise*. Andere toekomstige ontwikkelingen zijn meer afwikkeling 'in natura' en – hopelijk – een bevredigende oplossing van de BGK-discussies, toch in veel dossiers een langzaam sluipend gif.

Dit lijken mij mooie doelen waarmee jij je tijdens jouw pensioen bezig kunt houden. Want dat jij geheel van dit toneel verdwijnt en alleen nog maar vogels kijkt, lijkt mij – hoe leuk jij dat ook vindt – niet denkbaar. Kijk in de spiegel. Jij hoort op dat toneel, zelfs als die spiegel vertelt dat jouw uiterlijk wel, maar jouw gezicht op oude foto's niet ouder wordt. En misschien win jij nog wel eens de Theo Kremer Innovatie Prijs waarvan jij zegt dat jij de naam niet hebt verzonnen. Tot slot: ik hoop nog lang te genieten van de samenwerking met jou en het PIV. ■■■

ACM - Verbond

Zakelijk en privé...

Laura Rath (Theo claimt Laura 'gescout' te hebben tussen de archiefkasten van Nationale-Nederlanden),

Marly de Blaeij en Ernst Pompen

Als secretarissen respectievelijk beleidsadviseurs van de afdelingscommissie Motorrijtuigen van het Verbond van Verzekeraars hebben wij gedurende een lange reeks van jaren intensief met Theo samengewerkt. Aanvankelijk vanuit zijn functie als jurist bij Nationale-Nederlanden, van waaruit hij onder meer lid en later voorzitter was van de Juridische Commissie Aansprakelijkheid (JCA) en vervolgens als lid van de toen nieuw samengestelde Juridische Commissie Schade (JCS). Maar voordien ook als Brandbaas, toen hij onder meer voorzitter was van de Werkgroep Opruimingskosten Milieuschade (WOM), die een voorstel voorbereidde voor een einde aan een discussie over de vergoeding van milieuschade na brand tussen brand- en aansprakelijkheidsverzekeraars.

Daarnaast heeft Theo een belangrijke inhoudelijke bijdrage geleverd aan de totstandkoming van de nieuwe aansprakelijkheidsverzekering voor particulieren in 1992 (AVP '92) die in verband met de inwerkingtreding van het (toen: Nieuw) Burgerlijk Wetboek vrij ingrijpend moest worden aangepast. Kortom, Theo had al de nodige ervaring binnen het Verbond met collega-verzekeraars, voordat hij in 1998

werd benoemd tot directeur van het Personenschade Instituut van Verzekeraars (PIV). Een instituut dat overigens bepaald niet zonder slag of stoot tot stand is gekomen. De ontwikkelingen in de letselschade, in het bijzonder de dreigende onbeheersbaarheid en onbetaalbaarheid ervan, noopten verzekeraars een tegenwicht te bieden tegen de toenemende vindingrijkheid van belangenbehartigers van slachtoffers. Niet in de laatste plaats veroorzaakt doordat het Burgerlijk Wetboek het slachtoffer sinds 1992 de gemaakte buitengerechtigde kosten als schadepost bij de afwikkeling van zijn letselschade toekende. Maar ook het fenomeen whiplash, droeg evenals ander medisch niet-objectiveerbaar letsel, met alle daaraan verbonden 'transactiekosten', bij aan de zorgen van algemene aansprakelijkheids- en WAM-verzekeraars waar het ging om de houdbaarheid en betaalbaarheid van het op de wet gebaseerde aansprakelijkheids- en schadevergoedingssysteem. Tot op de dag van vandaag leven deze zorgen feitelijk nog steeds. De schadelast per letselclaim stijgt echter nog steeds. Het is een van de vele verdiensten van Theo, als man van het harmoniemodel, dat hij van veel omstreden kwesties in de letselschaderegeling de scherpe kantjes heeft weten af te vijlen en tot redelijk

werkbare praktische regelingen met andere partijen in de letselschaderegeling heeft weten te komen. De PIV-staffel voor buitengerechtigde kosten is daar een aansprekend voorbeeld van, maar zeker niet overal onomstreden, bij verzekeraars noch belangenbehartigers. Het voert te ver in dit bestek alle verdiensten van Theo als PIV-directeur te benoemen. Het zijn er gewoon te veel.

Wel kan er nog wat over de persoon van Theo gemeld worden. Enige ijdelheid valt hem niet te ontzeggen, maar hij is wel een zeer toegankelijke collega op wie je altijd kunt rekenen. Niet in de laatste plaats bij een goed diner met een mooie wijn erbij. Naar verluidt heeft hij ooit gezegd: *“ik werk om lekker te eten”*. Wij denken dat dat ook aan de totstandkoming van zijn omvangrijke (ook internationale) netwerk een belangrijke bijdrage heeft geleverd. Het kost wat, maar dan heb je ook wat. Tot slot iets over zijn moto-

rische aanleg: een golfvaardigheidsbewijs was voor hem niet weggelegd (getuige o.a. een verstofte golfclub op zijn werkkamer, tussen de olifanten, dat dan weer wel) en het feit dat het Theo nooit is gelukt zijn rijbewijs te halen. Los van het feit dat hij nu meer tijd krijgt om alsnog een poging tot het behalen van beide bewijzen te wagen, biedt de komst van de zelfsturende auto Theo straks wellicht toch nog enige automobiele vrijheid om als vogelaar zelf de natuur op te zoeken. Een zelfgeleidende golfclub zit nog niet in de pijplijn, voor zover bekend.

Beste Theo, heel veel dank voor je loyale, van intelligentie en inzicht getuigende samenwerking, in de afgelopen jaren. Wij hopen van harte dat je pensioen je – samen met Anneke – zal bevallen en dat je ervan zult kunnen genieten. En uiteraard dat we elkaar nog weer eens zullen tegenkomen! ■■■

Medisch adviseurs

Er is er maar één...

Henk Boersma

In het uiterste geheim werd ik benaderd om luister bij te zetten aan een welverdiend en welgemeend afscheidsboek voor Theo. Naast mij werden nog twee medische collega's gevraagd, waarmee dus een bijdrage vanuit de gezichtspunten van in totaal drie medisch adviseurs is ontstaan: een medisch adviseur werkzaam voor belangbehartigers, een medisch adviseur werkzaam geweest bij een verzekeraar en een medisch adviseur die tevens directeur en oprichter is van 1Medisch Adviseur. Zo heb je er niet een, maar direct al drie.

Wie kon zestien jaar geleden denken dat ik gevraagd zou worden een bijdrage aan de Kroniek van Kremer te leveren. Misschien Theo Kremer zelf wel! Theo deed namelijk al heel vroeg in mijn carrière als medisch adviseur van zich spreken. Zo kon het zijn dat ik door Theo gevraagd werd om op mijn eerste PIV Jaarconferentie een stelling te verdedigen als medisch adviseur van een verzekeraar, een stelling die niet direct de mijne was. *“Alles voor het goede doel”* en zo leerde ik een Theo kennen die altijd wel te porren is geweest voor een originele invalshoek.

Op tactvolle en vooral ook humoristische wijze wist hij zijn punten te maken. Of dit nu in De Letselschade Raad was of in kleiner verband (of moet hier Verbond staan?). Met behoud van speelruimte: *“voor de achterban”*, klonk het dan steevast. Vastberaden ook, maar flexibel als de situatie daarom vroeg.

De afgelopen jaren vonden belangwekkende veranderingen plaats in de medische advieswereld. De GAV professionaliseerde en werd een gesprekspartner die zich ontwikkelde tot een wetenschappelijke beroepsvereniging opengesteld voor alle medisch adviseurs werkzaam in particuliere verzekeringszaken. Zo ontwikkelde zich, naast de inbreng van medisch adviseurs vanuit verzekeraars aan het PIV, het overleg met de

GAV op een overstijgend niveau. Hierbij werd zowel een gevraagd als ongevraagd advies van Theo alomtgewaardeerd.

Door de jaren heen heeft Theo zich op vele vlakken beijverd en roerde hij zich op medisch terrein. In de samenwerking met Theo (lees: het PIV) is voor mij als medicus het meest in het oog springend de noodzaak tot het hebben van een lange adem. En dat heeft Theo. Een lange adem op juridisch gebied en een lange adem daar waar het 'het medisch traject' betrof. Met mannen als Dick Voers, Frank Reijnen, Joop Fouchier – die vanaf 2001 mede de werkgroep Medisch Traject vormden – worstelden we bijvoorbeeld al over hoe om te gaan met *“relevante medische informatie”*. Dit alles in een eerste poging vervolg te geven aan een NPP-traject.

Met denktanksessies over hoe om te gaan met neklachten na een ongeval, de dilemma's bij medisch niet objectiveerbare letsels of de positie van het slachtoffer, werd onvermoeibaar gewerkt aan passende handvatten voor de praktijk. Dit alles door de niet aflatende bereidheid verbinding te blijven zoeken met alle geledingen. Voor de medische praktijk heeft dat geresulteerd in de medische paragraaf bij de Gedragscode Behandeling Letselschade. Een document waarmee een grote stap voorwaarts is gezet, dat wat mij betreft verder uitgebouwd mag worden en waarin de positie van een goed opgeleide arts beschreven wordt. Een arts die onafhankelijk, toetsbaar advies geeft, hetgeen het slachtoffer te allen tijde ten goede zal komen.

Er zijn in dit geval drie medisch adviseurs nodig om een bijdrage te leveren aan het afscheid van Theo, maar er is maar één Theo Kremer.

Theo, dank voor de samenwerking, het ga je goed en jou een beetje kennende, genieten zal je zeker. ■■■

De baron van het PIV...

Laurens Buisman en team 1 Medisch Adviseur

Als we op zondagochtend 3 april 2016 voor dag en dauw met ons gezin (twee overenthousiaste kids op de achterbank) op weg zijn naar De Efteling, spookt de deadline voor deze bijdrage voor jou Theo, door mijn hoofd. Ik heb er al over gepeinsd, maar op weg naar die magische plek in Kaatsheuvel gebeurt er iets opmerkelijks. Alles lijkt op z'n plek te vallen en ik zie plots opvallend heldere parallellen tussen dit pretpark, het PIV en jouw persoon in het bijzonder! Onmogelijk, hoor ik je denken!

Al sinds jaar en dag maak jij je sterk voor een vlot, rechtvaardig letselschadetraject waarin het slachtoffer centraal hoort te staan. Ellenlange en geldverslindende trajecten waarin slachtoffers, belangenbehartigers en verzekeraars maar tergend langzaam vooruit komen en zich, tot elkaar veroordeeld, steeds meer aan elkaar gaan ergeren, zijn je daarbij een doorn in het oog. Je hebt je middels vele projecten en initiatieven sterk gemaakt voor een vlot(ter) doorlopend letselschadetraject. Eindeloos vooruitschuifend in de rij voor 'Joris en de Draak', realiseer ik me grijnzend dat jij daar beter in geslaagd lijkt te zijn dan menig pretpark ...

Maar jij bent ook de man achter de PIV Jaarconferenties. Ieder jaar weer vernieuwend, prikkelend en drukbezocht (zeg maar gerust, volledig uitverkocht). Behalve inhoud, ook altijd met humor van jouw kant, het nodige spektakel en show; wat te denken van de optredens van de PIV Blues Band, een robot op het podium en meeslepende verhalen. Deze conferentie is hiermee waarlijk een jaarlijks terugkerend geslaagd 'dagje uit' geworden; dit in tegenstelling tot een bezoek aan dit pretpark, alwaar een whiplash zo opgelopen is.

Ik heb je vooral ook leren kennen als visionair. Man van de vernieuwing en buiten de gebaande wegen durven gaan. Je noemde jezelf daarom ook wel eens een pbo' er: een 'proefballonnenopblazer'. Prachtig! Je hebt daarmee gelukkig ook veel bereikt.

Op medisch vlak denk ik aan de (nieuwe) medische paragraaf bij de GBL en je enthousiasme over de werkwijze met 1 medisch adviseur. Volledig passend dus en terecht dat voortaan jaarlijks de Theo Kremer Innovatie Prijs wordt uitgereikt. En wat een voorrecht dat ik de eerste uitgave daarvan voor het 'gedachtegoed 1 medisch adviseur' uit jouw handen in ontvangst heb mogen nemen.

Dé publiekstrekker van De Efteling is op dit moment de eneroverende Baron 1898 (waar overigens maar de helft van het gezin in durfde). Als ik naar jou kijk Theo, zie ik ook een Baron. Dat bedoel ik enerzijds ook echt letterlijk. Je fraaie voorkomen met Engelse jasjes en stijlvolle hoed doet die gelijkenis absoluut eer aan. Anderzijds omdat je de afgelopen jaren uitgegroeid bent tot de personificatie van het PIV, als het ware dus dé publiekstrekker. Ook ik word vaak gezien als het gezicht van 'medisch adviseur'. Gelukkig weten we allebei dat hierachter een hele organisatie schuilgaat; dat mag ook wel eens gezegd worden, toch?

Dus Theo, hoe logisch en verdiend is het dan om iemand van jouw statuus en autoriteit, hierbij te dopen tot 'de Baron van het PIV'?!

Dank voor de fijne samenwerking de afgelopen jaren. Het ga je goed!

Quo vadis letselschade?

Wim Schuwirth

Het rechtvaardig compenseren van schade aan een mens is een ingewikkeld proces en dat zal het ook altijd blijven. Dat komt omdat het een multicausaal veld is, waarin de vectoren meestal verschillende kanten uit wijzen, de aangrijpingspunten verschillend zijn en ook nog verschillend zijn van aard. De moeilijkste factor is gelegen in het feit dat de manier waarop een mens zijn schade en zijn beperkingen intrapsychisch ervaart en verwerkt niet meetbaar en objectiveerbaar is. Binnen de populatie der gelaedeerden is de mogelijkheid om zich aan te passen aan de beperkingen (en dus de afgenomen mogelijkheden) verdeeld volgens de bekende curve van Gauss. De ene mens bestaat uit nat vloeipapier en de andere mens is van gewapend beton. Een andere complicerende factor is dat twee denkwerelden een rol spelen, de normatieve juridi-

sche en de medische, die 'wetenschappelijk' beweert te zijn.

Het 'afwikkelen' (vreselijke term!) van een letselschade is geen wetenschap. Het is een proces, dat zo complex is dat we maar moeten trachten "er het beste van te maken". Het slachtoffer moet rechtvaardig gecompenseerd worden maar de verzekeraar moet niet geconfronteerd worden met "Jantje zag eens pruimen hangen".

Van 1994 tot 2016 ben ik werkzaam geweest als medisch adviseur voor de advocatuur aan de zijde van het slachtoffer. Wat mij altijd is opgevallen is het feit dat een slachtoffer zich ten opzichte van een verzekeraar in een zwakkere positie bevindt en door een professional moet worden bijgestaan. Ondanks die professionele hulp zal het een

slachtoffer uiterst moeilijk of misschien wel nooit duidelijk worden dat klachten die pas na een ongeval optraden daaraan niet causaal gerelateerd zouden zijn. Ook de uitleg “*u hebt klachten, maar de dokter kan niets vinden*” is moeilijk verteerbaar. Voor het slachtoffer is het ongedefinieerde begrip “objectiveerbaar” moeizaam te bevatten.

Als medisch adviseur werd ik op enig moment geïnspireerd door enkele voordrachten die als thema hadden een letselschade waarbij het slachtoffer centraal staat. Dat idee liet mij niet meer los. Vanaf dat moment kan ik met Martin Luther King zeggen: “*I have a dream*”. Als lid en later als voorzitter van de GAV heb ik mijn best gedaan dat uitgangspunt gestalte te geven. Het was mij duidelijk dat je moet samenwerken als je iets tot stand wilt brengen. Samenwerken betekent in deze context dat de partijen afspraken moeten maken over zaken waarover voortdurend discussie dreigt te ontstaan. Afspraken in de zin van *pacta sunt servanda*. Maar het maken van goede afspraken is verre van eenvoudig. Daar moet erg goed over nagedacht worden en dat heeft het PIV gedaan. In het lastige multicausale veld heeft het PIV zich voortdurend beijverd om

goede samenwerking vorm te geven en afspraken te formuleren. Het boegbeeld van het PIV bereikt nu zijn pensioen en ik wens de opvolger van Theo alle succes toe bij het voortzetten van deze belangrijke taak.

We zijn op de goede weg, maar ik maak mij flinke zorgen over een fenomeen dat ik zou willen noemen de ‘protocolering’. Wij trachten het menselijk handelen en de besluitvorming te standaardiseren door ze te vatten in protocollen. Uiteraard heeft dit onmiskenbare voordelen. Zo voorkomt men dat iemand maar te hooi en te gras doet wat hem goeddunkt. Maar het is een tweesnijdend zwaard. Het houdt het gevaar in dat men denkt het “goed te doen” als men handelt volgens het protocol. Als er iets fout gaat kan men zich zelfs achter het protocol verschuilen, in de trant van “*Fout? Hoezo? Ik deed het toch volgens het protocol?*”

Menselijk handelen moet zijn gebaseerd op inzicht, creativiteit en de moed om van protocollen af te wijken. Het gezond verstand moet ons de weg wijzen. Zo is het ook in letselschadeland. PIV, zie daar de taak die voor u ligt. ■■■

NPP en DLR

De cirkel is rond...

Frits Keij

Eind jaren negentig was er een sterk verlangen binnen verzekeraars om zaken te reguleren in de personenschaderegeling. Er was een overtuiging ontstaan dat het vechtmiddel niet tot wenselijke resultaten zou leiden en dat een harmoniemodel de voorkeur zou moeten krijgen. Maar hoe kom je tot een harmoniemodel, als de hoofdrolspelers elkaar wantrouwen?

Nagenoeg gelijktijdig ontstonden drie gezichtsbepalende initiatieven: het PIV, het eerste onderzoek van de Universiteit van Tilburg en het Nationaal Platform Personenschade (NPP). Jij was nauw betrokken bij alle drie de projecten en een warm pleitbezorger voor het reguleren van het proces en het gedrag van de hoofdrolspelers in de eerste twee initiatieven. Binnen het NPP moesten concrete afspraken leiden tot resultaten die een fundament onder de schaderegelingspraktijk zouden leggen.

In het NPP waren verzekeraars, belangenbehartigers en experts vertegenwoordigd die gezamenlijk tot standaardisering van schadeposten moesten besluiten. Ook de Orde van Advocaten zat aan tafel, echter zonder mee te besluiten om niet gebonden te zijn aan enige uitkomst.

Het NPP stond in die beginjaren onder de bezielende leiding van Wim Deetman, een uitermate bekwaam voorzitter die de kikkers op zijn eigen wijze en, in soms niet mis te verstane woorden, in de kruiwagen wist te houden.

ABZ Branche Initiatieven, waarvan ik destijds directeur was, leverde de secretaris. Vanuit die positie heb ik menige discussie binnen en buiten onze muren mogen meemaken. Het lijkt vandaag zo eenvoudig en vanzelfsprekend dat wij standaardberekeningen hanteren voor kilometervergoedingen, dagen die slachtoffers in het ziekenhuis verblijven, huishoudelijke hulp en dergelijke. Toch zijn hier langdurige en heftige discussies over gevoerd voordat de marktregelingen het licht zagen en ze door alle betrokken partijen werden geaccepteerd.

En Theo? Wat deed jij in die tijd? Jij deed wat een wijs bestuurder in zo'n geval behoort te doen. Je bleef op de achtergrond. Jij zag al heel vroeg in dat je dergelijke onderwerpen niet vanuit het PIV als verzekeraarsclub moet leiden, maar vanuit een neutraal platform. Waar iedereen gelijk is en de andere spelers niet op bezoek komen. Dat heeft bijgedragen aan het succes van het NPP, hoewel wij daar in die beginfase zeker niet van overtuigd waren.

Niet alles brachten we overigens tot een succesvol eind. Het ambitieuze initiatief om voor slachtoffers te komen tot 1Loket met een *salvage*-achtige functie, is nooit geworden wat we ervan hoopten.

Voor mij persoonlijk hebben de initiatieven van begin jaren 2000 uiteindelijk de basis gelegd voor Axell Claims. Hierin komt de 1loket gedachte tot uiting en zijn de rekenregels en validaties gebaseerd op de uitkomsten van de GBL, NPP/De Letselschade Raad en door PIV gepubliceerde > 7

Weet je nog - Theo - van Blijdorp in december 1997

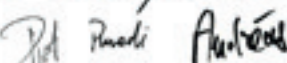
Het visitekaartje

De verzorgers van de inwendige mens Theo

De Verbondspijlers - Will Jan en Ruud

Dear Theo
 Andreas, Hans-Ruedi, Piet and myself wish you
 all the best for your future.
 Enjoy your next phase of life.
 It was a real pleasure for us to work
 and cooperate with you. Our best wishes,
 Hans-Ruedi
 Andreas

> richtlijnen. Zo is de cirkel rond. Die stap terug van jou heeft mij en de markt een sprong vooruit gebracht.

Vanaf nu kun jij je aan andere belangrijke zaken wijden, zoals genieten van het goede leven, een mooi gesprek tij-

dens een rijk diner en opgeluisterd door een goed glas wijn.

Amice, ad fundum!

Veel van Theo geleerd...

Deborah Lauria

Vaak heb ik tegen anderen gezegd dat ik veel waardering en respect heb voor jou en voor wat jij hebt weten neer te zetten met het PIV. Dit is een mooi moment om het direct tegen jou te zeggen! Om preciezer te zijn, om het aan jou te schrijven en dat is nog beter: *scripta manent*.

Het is niet gek dat aan mij is gevraagd om iets in jouw afscheidboek te schrijven: jij bent de *founding father* van het PIV en vanuit de positie van directeur van het PIV sinds altijd van heel dichtbij betrokken geweest bij De Letselschade Raad. Zo dichtbij, dat jou ooit is gevraagd directeur van DLR te worden, als ik goed ben geïnformeerd. Met jouw besluit dat niet te willen doen, ben ik wel erg blij, want anders had ik nooit de kans gehad dat zelf te mogen worden ... Dat is mijn eerste dank!

Onze eerste ontmoeting was tijdens een vergadering van het Platformoverleg, in januari 2011. Die vergadering mocht ik alvast bijwonen, terwijl ik nog niet in dienst was bij DLR. Het was een belangrijke brainstormsessie, over de op te zetten certificering voor organisaties die waren aangesloten bij het Register GBL. In alle eerlijkheid, begreep ik maar weinig van de inhoudelijke discussie die toen plaatsvond. Een ding is mij wel heel goed bij gebleven: DLR doet niet aan *blaming and shaming*. Een principiële keuze die nog steeds geldt en waar zeker jij ook altijd voor hebt gepleit. Een positieve houdingsfilosofie is een waarde die PIV en DLR sinds altijd gemeenschappelijk hebben.

Ook herinner ik mij goed dat er toen afscheid werd genomen van Peter Langstraat als vertegenwoordiger van de LSA. De LSA was toehoorder. Diens vertegenwoordiger nam afscheid van het Platformoverleg en de boodschap van zijn speech – nadat hij zeer hartelijk en beleefd was bedankt voor zijn inzet door de voorzitter Aleid Wolfsen – was dat de GBL toch maar helemaal niets had opge-

leverd. Dat vond ik een merkwaardige afsluiting van de vergadering, temeer omdat ik meende te hebben begrepen dat de GBL voor DLR een soort van Bijbel was! En het Platformoverleg het hoogste orgaan van de raad. Die drie dingen kon ik op dat moment niet goed met elkaar rijmen. Na afloop van de vergadering bleef jij nog even met mij praten en stelde mij gerust dat het toch goed zat met DLR. En bij het afscheidnemen zei jij dat we maar eens samen moesten gaan eten om nader kennis te maken.

Dat diner vond een paar maanden later plaats, bij een heel goed Italiaans restaurant in Den Haag, waar we een fles Nero d'Avola toch maar terug moesten sturen want die was echt te zuur om nog op te drinken. Toen werd mij duidelijk dat jij niet alleen ontzettend veel kennis van letselschade had, maar ook van lekker eten, van wijn, van klassieke muziek – jammer alleen dat je Duitse opera's mooier vindt dan de Italiaanse ... en zelfs van vogels en astrologie!

Sindsdien heb ik jou mogen meemaken bij zo'n dertig vergaderingen van het Platformoverleg, vijf PIV Jaarconferenties, vier expertmeetings en heel wat vergaderingen over smartengeld – ik zal maar niet over QALY's beginnen ... en zo kan ik nog een tijdje doorgaan.

Als ik terugblik op de afgelopen vijf jaar, kan ik maar een ding concluderen: de allergrootste giraf had jij moeten winnen, Theo! Je hebt met al jouw kennis, ervaring en op momenten zeker ook lef, heel veel betekend voor de letselschadebranche. Ik heb veel van je geleerd en daar wil ik je ook van harte voor bedanken!

Jij bent in de jaren de personificatie van het PIV geworden en jouw opvolger gaat het niet makkelijk krijgen. Voor hem of haar zal dat desondanks vooral een grote eer zijn jou te mogen opvolgen.

De patiënt 'ontlabelen'...

Namens het FSO-bestuur, Wiebe de Boer.

Als voorzitter van de Federatie Slachtofferorganisaties (FSO) leerde ik Theo in 2009 kennen op de PIV Jaarconferentie in het Orpheus te Apeldoorn. We kwamen met elkaar in gesprek over jonge slachtoffers en proactief schaderegelen. We waren het op dossierniveau niet altijd met elkaar eens, maar bleken elkaar wel te vinden in de gedachte dat het belangrijk was om de patiënt te 'ontlabelen' en te zien als een mens met mogelijkheden.

Daarna overlegden wij als FSO met hem als directeur van het PIV. We spraken over de aanwezige afstand tussen slachtoffers en verzekeraars. Hij bleek niet een 'tegenpartij' te zijn, maar een wederpartij, gericht op het aangaan van een dialoog. Het vertrouwen was aanwezig voor periodiek overleg. Hij was er voorstander van dat wij als FSO als ervaringsdeskundige partij partner werden van De Letselschade Raad.

Aleid Wolfsen (voorzitter Platformoverleg De Letselschade Raad) ondersteunde vervolgens het plan van de FSO om een denktank op te richten over de problematiek van de schadeafhandeling voor slachtoffers, bestaande uit PIV (in de persoon van Theo Kremer), Slachtofferhulp, ANWB en FSO-NAH Zorg onder voorzitterschap van De Letselschade Raad.

Na terugkomst van een bijeenkomst van de Europese Federatie van Verkeersslachtoffers (FEVR) in 2014, gaf ik op een Denktankbijeenkomst een presentatie over de

'Victim Package' van Eurocommissaris Viviane Reding; een handleiding voor de EU lidstaten: hoe om te gaan met letselslachtoffers.

Theo Kremer vatte mijn betoog samen in twee keywords: 'vroeg en hoog'. Vroege interventie bij de slachtoffers om verder verlies van levenskwaliteit te voorkomen en hoog: bij medisch adviseurs van verzekeraars/advocaten inzicht bevorderen in het belang van vroege diagnostiek en het inzetten van adequate specifieke zorg voor behoud en bevorderen van de kwaliteit van leven van slachtoffers. Deze input leidde tot de oprichting van de projectgroep (waarvan ook Theo deel uitmaakt) 'Naar een betere behandeling van traumatische Niet Aangeboren Hersenletsel' voor het ontwikkelen van richtlijnen voor de hele letselschadebranche.

In oktober 2014 organiseerde de FSO samen met het PIV in Amersfoort het congres 'De Weg naar Herstel'. Dit congres was de aftrap voor de nieuwe trend van Herstelgerichte Dienstverlening.

We zijn Theo dankbaar voor zijn inspanningen om de mens centraal te stellen als hij slachtoffer is van een ongeluk. Alleen dan is rehabilitatie mogelijk.

We zullen zijn warme persoonlijkheid en co-creatieve inzet voor het centraal stellen van de mens in de schadeafhandeling missen.

Dank en hulde...

Jehanne Hulsman, Dordrecht 2016

*Dan raken we elkaar. Soms vluchtig, zonder gevolgen.
Dan weer blijvend verbonden met dat ene moment.
Als we elkaar raken kan dat of voor één of voor beiden een
blijvend verschil in het leven maken.*

Als een verzekeraar als *stand-in* zich over de gevolgen van het handelen van de veroorzaker buigt, is er een afstand gekomen tussen de twee actoren van het eerste moment. De aanraking is niet meer direct. Nu ontstaat er een verhouding tussen een professional en iemand die in het geval van letselschade beschadigd is en in eerste instantie, in die toestand, alleen tegenover de *stand-in* staat.

Een teken van professionaliteit is het nemen van emotionele afstand, zo wordt een professional geleerd. Er is nu een verschil tussen degene die beschadigd is en vanwege de directe inbreuk daarvan op zijn leven emotioneel is en

de professional die afstand neemt tot die emotie. Een ander belangrijk gegeven van een verzekeraar als professional, is dat hij niet rechtstreeks het belang van de bij hem verzekerde dient, maar in eerste lijn het belang van de verzekeraar waarvoor hij werkt. Deze heeft als opdracht te zorgen voor positieve resultaten voor de onderneming. De *stand-in* weet zich gebonden aan de beroepsgroep waartoe hij behoort en de specifieke stam daarvan, waartoe zijn onderneming behoort. Meer verbonden daarmee, dan met zijn eigen cliënt, de veroorzaker, die er normaal gesproken in dat gedeelte van het traject van het oplossen van de gevolgen van een onwelkome aanraking, tussenuit is en uit de wind gehouden wordt. Dit op het mogelijk naar boven aanpassen van zijn premie na. Het zou goed kunnen, dat de verzekerde veroorzaker er andere maatstaven op na houdt ten aanzien van het nemen

- > van zijn verantwoordelijkheid richting de persoon met de letselschade dan zijn verzekeraar. Degene met de letselschade meldt zich mogelijk bij een gespecialiseerde advocaat, die zich vervolgens (als de omstandigheden het inhuren ervan toelaten) als *stand-in* meldt bij de *stand-in* van de veroorzaker.

Iedere stap waarbij er een nieuwe professional in het veld komt, vergroot de afstand tot het oorspronkelijke incident en compliceert de verhoudingen, omdat er steeds meer verholde belangen een rol spelen. Experts, al dan niet in dienst van een van de *stand-ins*, of als *repeat player* betrokken, worden in dit proces geprefereerd boven behandelaren. Op een gegeven moment bevindt zich rond de beschadigde van het eerste moment een groep professionals, die zich betaald bezig houdt met iemand die waarschijnlijk zelf niet meer goed in staat is geld te verdienen.

Al deze inmiddels professioneel betrokkenen hebben binnen hun kaders termijnen te respecteren. Dat kost tijd. Daar komt nog een tegenstrijdigheid bij, dat artsen vaak pas echt willen behandelen als de letselschade gevolgen zijn vastgesteld (het juridische traject). Verzekeraars en advocaten willen pas een finale bod hebben, als er een medische eindstatus is...

Het is goed en belangrijk dat professionele partijen met elkaar blijven zoeken naar betere manieren om schade vast te stellen en de ethische grenzen verkennen waarbinnen zij als beroepsbeoefenaars opereren. Het zou nog bewonderenswaardiger zijn, als alle professionals de basale maatstaf zouden hanteren dat zij ten opzichte van hun eigen cliënt en die van de wederpartij niets zouden doen, dat zij zelf als privépersoon en in diezelfde omstandigheden niet aanvaardbaar zouden vinden ...

Dan zouden wij elkaar raken en ondanks professionele afstand, kunnen blijven (h)erkennen.

In het krachtenveld van belangen van mensen die beschadigd werden en verzekeraars, heb ik de persoonlijke ervaring gehad Theo Kremer te mogen interviewen voor het boek *Alles goed!?! Over letselschade*. In die ontmoeting heb ik iemand meegemaakt die open stond en mij met vol respect te woord heeft gestaan. Daarna heeft hij mij de mogelijkheid geboden verworven inzichten te delen met anderen in de wereld waarin hij functioneerde. Dat is bijzonder, waarvoor dank en hulde.

Chapeau Theo Kremer!

Victor Jammers, 13 april 2016

Iedereen kent iedereen in de wereld van de letselschade. Niet alleen de naam van de persoon, maar ook de huidige functie. En de vorige functies. Die blijken van groot belang te zijn voor de wijze waarop de opvattingen van betrokkene gewogen worden. Wie nu voor een rechtsbijstandsverzekeraar werkt, maar in het verleden voor een aansprakelijkheidsverzekeraar, mag erop rekenen dat dat a) bekend is en b) betrokken wordt bij de duiding van zijn of haar standpunten. Hetzelfde overkomt de medisch adviseur die een decennium geleden een aansprakelijkheidsverzekeraar adviseerde. Het blijft hem aankleven. Op het jaarlijkse congres van de LSA, op de PIV Jaarconferentie, op De Letselschade Raadsdag ontmoet *tout* letselschade elkaar. Handen worden geschud, zoenen worden uitgewisseld. En het is voor elke organisator een uitdaging om de deelnemers na een koffiepauze of lunch weer in de zalen te krijgen.

Dat is eigenlijk heel bijzonder voor een branche met grote tegenstellingen tussen halende en betalende partijen, tussen belangenbehartigers die voor 100% gaan voor hun cliënten en degenen die de kosten moeten vergoeden. Waar partijen met grote vasthoudendheid langdurig van mening kunnen verschillen over medische aspecten van de letselschade. Ik aanschouw het al een groot aantal jaren met een mengeling van verwondering en bewondering:

ondanks alle verschillende rollen en belangen blijft iedereen met elkaar in dialoog.

En iedereen kent Het Instituut Theo. In mijn werk bij Slachtofferhulp Nederland kom ik met veel mensen in aanraking die de belangen van slachtoffers behartigen. Ik doe dat zelf ook. Maar er is niemand die dat kan zoals Theo. We ontmoeten elkaar meestal in het Platform van De Letselschade Raad.

Hij kan een hele tijd stil zijn als de discussie tussen de deelnemers loopt, maar er komt altijd een moment dat hij – keurig, zoals het hoort – de voorzitter vraagt om iets te mogen zeggen. En dan gebeurt er iets bijzonders. Een aanloopje voor de eerste woorden, het hoofd beweegt vriendelijk mee. En na één zin is al glashelder dat hier iemand spreekt die weet waar hij het over heeft, iemand met gezag. Iemand die in staat is goed onder woorden te brengen wat de kern en de historie van het vraagstuk is. Die een goed gevoel heeft bij de belangen van de respectieve achterbannen. En vooral iemand die de weg kan wijzen naar de oplossing voor de conflicterende belangen. Een Instituut dat groter is dan het PIV zelf.

Theo is van de inhoud. Hij kent de details van het niet objectiveerbaar letsel. Hij kent de verdienmodellen en de staffels in de branche. Hij gebruikt zijn kennis om de

discussie met argumenten te voeren. En hij voert de discussie fair. Als hij begint te spreken, is er geen vast eindpunt. De redenering kan eindigen in een kritische conclusie over de werkwijze van verzekeraars en een lovend woord voor de advocatuur. Maar andersom kan evenzeer.

In aanvulling op de inhoud voert Theo de discussie met stijl, met respect voor de gesprekspartners en met humor.

Iedereen kent Theo, en Theo kent iedereen. Ik ken zijn functie, weet wie zijn instituut financieren en waar hij in het verleden heeft gewerkt. Ik zou dat kunnen meewegen

bij het beoordelen van zijn opvattingen. En misschien doe ik dat ook wel een fractie van een seconde lang.

Maar ik weet vooral dat Theo het belang van het letselschadeslachtoffer scherp op zijn netvlies heeft staan, dat hij weet wat zij nodig hebben en waar zij recht op hebben. De afgelopen zeven jaar heb ik kunnen constateren met hoeveel inzet Theo werkt om de positie van het slachtoffer na letselschade te verbeteren.

Als ik een stijlvolle hoed had zoals Theo, zou ik die bij zijn afscheid als directeur van het PIV zwierig voor hem afnemen. *Chapeau!*

PIV - staf

Markant, positief en warm...

Rachel Dielen

Natuurlijk weet ik al een tijd dat Theo dit jaar met pensioen gaat, maar eigenlijk heb ik dit altijd een beetje weggestopt. Dit komt omdat hij een hele bijzondere baas is, met wie ik graag samenwerk en van wie ik nog steeds veel van kan leren. Niet alleen is hij vakkundig heel goed, Theo is ook een echte *bruggenbouwer*. Hij kan partijen tot elkaar brengen, bij discussies laat hij iedereen in zijn of haar waarde en hij heeft altijd oog voor het gezamenlijke belang. Vanuit een positieve houding en met goed gevoel voor humor brengt hij partijen dichter tot elkaar.

In 1996 heb ik Theo tijdens mijn stage bij Nationale-Nederlanden leren kennen. Als stagiaire mocht ik kennis komen maken. Het eerste wat me in zijn kamer opviel was zijn opmerkelijke olifantenverzameling. Als kind had ik een letterbak met wat beeldjes, maar die kon echt niet tippen aan de gigantische verzameling van Theo.

Tijdens de eerste PIV Opleiding kwam ik Theo weer persoonlijk tegen. Ik weet nog dat hij iedereen voor het examen geruststelde. Als je een beetje had opgelet, zou je volgens Theo de examens met gemak halen. Hieruit volgt ook weer zijn positieve houding. Ik weet nog hoe iedereen zat te zweten tijdens de examens.

Ik vind het nog steeds heel bijzonder dat ik negen jaar geleden bij het PIV kon starten. Dat ik tijdens het sollicitatiegesprek zwanger was, was voor Theo geen probleem. De periode van het verlof was volgens hem toch te overzien.

Wat mij meteen bij het PIV opviel, is dat Theo openstaat voor input van anderen. Tijdens vergaderingen hoort hij graag de visie van anderen en die betreft hij ook bij zijn

besluitvorming. Een goede inbreng krijgt van hem de nodige aandacht, waardoor mensen zich echt gewaardeerd voelen. Verder vind ik het een kracht dat hij – ondanks dat hij inhoudelijk heel sterk is – altijd oog heeft voor de grote lijnen en het grotere belang kan overzien. Dat is iets waar ik nog wat van kan leren.

Ook heeft Theo een duidelijke visie op de toekomst van de letselschadebehandeling. Huidige onderwerpen zoals de directe verzekering, affectieschade, herstelgerichte dienstverlening en Salvage bij letselschade heeft hij al jaren geleden aangekaart. Tijdens de laatste PIV Jaarconferentie heeft Theo zijn visie voor de komende jaren geschetst. Ik ben benieuwd of wij in 2023 kunnen vaststellen dat ook deze visie voor de toekomst van ons vak dan is uitgekomen. Ik acht die kans zeer reëel.

Wat misschien wel even zo belangrijk is als het 'echte vak', is dat Theo als geen ander voor een fijne en luchtige sfeer kan zorgen bij besprekingen, vergaderingen en etentjes. Hoewel sommige grappen en opmerkingen alleen door Theo gemaakt kunnen worden (ik bespaar maar de details, maar u kent ze vast ;-), creëert hij met zijn humor meteen een goede sfeer.

En nu is het dan toch zo ver. Zelfs ik met mijn struisvogelgedrag kan er niet meer omheen. Theo gaat nu echt met pensioen.

Theo, ik zal je als markant, positief en warm persoon enorm gaan missen bij het PIV! *“Da's logisch!!”*. En iedereen snapt dat.

Liefs

Respect en waardering...

Jenny Polman

Toen ik 19 jaren, 2 maanden, 17 dagen en 8 uren geleden op 14 maart 1997 als Randstad-ecretaresse jouw kamer bij Nationale-Nederlanden binnenliep, kon ik niet bevroeden dat dat het begin was van de langst durende samenwerking uit mijn negenveertigjarige arbeidsleven.

Nu wij beiden op het punt staan van ons pensioen te gaan genieten, is dit het aangewezen moment je te bedanken voor de prettige samenwerking en verstandhouding. Het was meestal hard werken, maar (bijna) altijd in goede harmonie; met hier en daar een kwinkslag en vooral wederzijds respect en waardering.

Theo is de baas!

Monique Volker

Dat Theo een bijzondere baas is, zal voor iedereen direct duidelijk zijn!

Theo is misschien wel de bekendste persoon ooit uit de gehele letselschadebranche! Iedereen kent hem vooral als bindende kracht in een wereld waar partijen vaak lijnrecht tegenover elkaar staan. Dat was in elk geval in het verleden het geval; de laatste tien jaar is de letselschadewereld een heel eind opgeschoven, mede dankzij Theo. 'Het slachtoffer centraal' is sinds de Gedragscode Behandeling Letselschade van 2006 het motto en verzekeraars en belangenbehartigers werken steeds beter samen om ervoor te zorgen dat een slachtoffer zijn leven na een ongeval weer op kan pakken. Theo heeft daar een belangrijke bijdrage aan geleverd en ik vind het een voorrecht dat ik dit vanaf 2002 van heel nabij heb kunnen meemaken.

Theo is met zijn ideeën zijn tijd altijd ver vooruit. Zo was in 2003 het thema van de PIV Jaarconferentie 'Een zak geld of meer?' In die tijd was letselschaderegeling nog vooral gericht op het vaststellen en uitbetalen van de schadevergoeding. De vraag "Een zak geld of meer?" was best een vooruitstrevende vraag. Anno 2016 vinden we het belangrijk dat een slachtoffer weer snel herstelt en verzekeraars dragen daar actief aan bij. 2015 is zelfs (door sommigen) uitgeroepen tot het 'jaar van het herstel'. Theo had dat in 2003 al lang gezien.

Theo denkt altijd een paar stappen vooruit. Als andere mensen zich nog vastbijten in details, heeft Theo de impact voor de toekomst al gezien. Hij houdt ervan een grote lijn uit te zetten en een complex onderwerp samen te vatten in enkele voor iedereen begrijpelijke punten. Hij laat het graag aan anderen over om zich bezig te houden met de invulling. Hij geeft de personen die voor

hem werken – zowel ons als PIV'ers als de mensen die vanuit verzekeraars betrokken zijn bij projecten – alle vertrouwen. Maar – en dat lijkt misschien wat tegenstrijdig – uiteindelijk kent hij altijd ieder detail.

Het is vaker dan één keer gebeurd dat Theo mij na vluchtige lezing van een notitie of rapport wees op iets wat ik – na in mijn ogen zorgvuldige bestudering – niet had gezien. En hij onthoudt ook nog alles!

Voor mij persoonlijk is Theo iemand waar ik heel veel van heb geleerd.

Van huis uit ben ik niet altijd even optimistisch en ik zie al snel een beer op de weg. Theo leerde mij dat een half leeg glas toch echt ook halfvol is. Altijd wist hij ergens het positieve uit te halen en daarop in te zoomen. Maar ook als iets helemaal mislukte (want dat gebeurde soms ook), wist hij er weer een mooie draai aan te geven. Of hij maakte er een grap over, lachte er hard om en pakte de draad weer op.

Theo gaf mensen altijd het gevoel dat zij een waardevolle bijdrage hadden geleverd. Theo zat zelf altijd vol ideeën, maar hij liet anderen het gevoel krijgen dat het ook een beetje hun idee was. En dat is natuurlijk een prettig gevoel. Zo stimuleerde hij mensen enorm en mensen deden en doen altijd graag iets voor Theo. Door deze bijzondere eigenschappen heeft Theo van het PIV een organisatie gemaakt die zich een plaats heeft verworven in de letselschadewereld. Ik ben er trots op om bij het PIV te werken.

Alles bij elkaar is Theo een geweldige baas voor mij geweest! Het belangrijkste dat hij mij heeft meegegeven is dat je altijd naar de positieve kanten moet kijken.

Theo, ik ga je vreselijk missen!

Een stip aan de horizon...

Jaap Sap, Aruba, 31 maart 2016

Een verzekeraars staat in een boksring met een arm op de rug gebonden, maar weet met die andere arm zoveel stoten uit te delen, dat met regelmaat een tegenstander wordt gevloerd. Dit slachtoffer klaagt dan luidkeels bij de scheidsrechter die niet zelden besluit dat de uitgedeelde stoot onrechtmatig was (onder de gordel) of zelfs dat de wedstrijd moet worden overgespeeld. Bij volgende wedstrijden merkt de verzekeraar dat zijn vrije arm ook al enigszins wordt beperkt en moet hij tot zijn treurnis ervaren dat de amateurs tegen wie hij aanvankelijk bokste, zich beter zijn gaan voorbereiden en (soms) het niveau van een prof weten te halen. Onze verzekeraar gaat nu zelf met regelmaat onderuit en merkt dat zijn protest bij de scheids weinig uithaalt. Thuis moppert hij over partijdige arbitrage en over verminderde inkomsten. Bovendien leest hij in de krant altijd glorieverhalen over een mooi geplaatste stoot van zijn tegenstander, terwijl een klinkende overwinning van hem wordt weggemoffeld tussen de familieberichten.

Misschien is dit (toegegeven: gechargeerd) het beeld over schaderegelen in letselschadezaken gezien door de bril van de verzekeraar. Er valt voor hem weinig eer te behalen in de schaderegeling, want hij is per definitie de personificatie van het onheil dat het slachtoffer heeft getroffen en zijn relativering van ongevalsgevolgen wordt uitgelegd als bekribbeling en gezien als weigering te erkennen dat het leed weldegelijk door dat ongeval is veroorzaakt. Het imago dat verzekeraars hebben is dan ook een kwetsbaar bezit, dat al snel geschonden wordt als één verzekeraar op de vingers wordt getikt.

In de juridische wereld is al langer bekend dat juist de leiding van verzekeraars er veel aan gelegen is het beeld dat over hen bestaat in meer positieve zin bij te stellen. Initiatieven om het slachtoffers meer centraal te stellen, alternatieve schaderegelingmethoden en inventieve interventieprogramma's worden geïnitieerd en ondersteund. En toch wil het maar niet vlotten. Het lijkt het klassieke drama te zijn van veranderingen. De top is ervan overtuigd dat het moet, maar de werkvloer is er niet aan toe. En juist die werkvloer bepaalt het beeld dat slachtoffers van een verzekeraar hebben. Die man of vrouw achter dat bureau die *"altijd dwarsligt"* en *"alleen maar op de rem trapt"*, die zich bedient van medisch adviseurs die de hele medische voorgeschiedenis uitvlooiën om een alternatieve reden voor de lichamelijke toestand te kunnen aanwijzen:

dát is de verzekeraar en niet de topman of -vrouw die een verandering omarmt.

Natuurlijk gaat langzaam het beeld kantelen. De vele congressen en symposia over nieuwe schaderelingsmethodes gaan ongetwijfeld hun vruchten afwerpen. Uiteindelijk zal het toernooimodel het afleggen tegen het harmoniemodel. Toch? Ik kom daarmee op een cruciaal punt om ook daadwerkelijk tot een meer harmonieuze afwikkeling van schaderegelen te komen en dat is de rol van de belangenbehartiger c.q. de advocaat van het slachtoffer. Ook daar zal het besef moeten doordringen dat het niet alleen gaat om een zak met geld, maar dat het uiteindelijk gaat om het totale welbevinden van een slachtoffer: en dat is groter dan geld alleen. Ik vind het daarom al langer een vreemd verschijnsel dat er een relatie bestaat tussen het financiële belang van de zaak en de hoogte van het honorarium van een advocaat. Alsof een 'grote' zaak ingewikkelder is en alsof een regeling tegen minder geld maar met meer voldoening minder waar zou zijn. Ook inhoudelijk is er wat te winnen, zoals de erkenning dat niet alle toekomstige *life-events* door een ongeval kunnen worden weggepoetst: het zou een verademing zijn. Ook aan die kant is best nog een stap te zetten.

Dit gezegd zijnde: er moet nog heel wat water door de Rijn stromen, wil het schaderelingsproces op een 'schone' manier kunnen verlopen. Misschien wordt dat punt nooit bereikt, maar als stip aan de horizon is het iets om vast te houden. Zonder die stip zouden er nu nog dooie vissen in de Rijn drijven.

En dan tot slot die scheidrechters: wat zou het mooi zijn als je geen scheidrechter meer nodig had, maar dat tegenstanders elkaar complimenteren met een mooi geplaatste stoot en de houding er een is dat iemand niet voluit gaat als de ander staat te wankelen ...

Mede door jouw inspanningen in de afgelopen jaren is er gewerkt aan het tot stand brengen van meer vertrouwen in elkaar; begrip voor elkaars standpunten en soms ook het elkaar iets gunnen. Het was een genoegen om – met respect voor elkaars positie – het schaderegelingsproces verder gestalte te geven. Van een wijnhandelaar hoorde ik eens dat je geen ruzie maakt met iemand als je een goed glas wijn met elkaar drinkt. Op afstand zal ik het glas op/ met je heffen.

Als daar geen Systeem in zit

De zoekers van archief en bibliotheek hjaalen alles boven water

De boekhoudkundige ondersteuners

De Buren

Een onvoltooide klus...

Bert de Hek

In de tijd dat Theo Kremer aan het roer heeft gestaan bij het PIV is er veel gebeurd in letselschadeland, buiten rechte – daar vooral, met als rode draad dat het schade-regelingsproces langzaam verandert van een duel in een duet, maar ook in rechte. In de feitenrechtspraak is - vaak onder de vlag van het arrest Zwolsche Algemeene-De Greef, een vlag waarvan je je kunt afvragen of die deze lading wel dekt – de positie van de benadeelde met niet-objectiveerbaar letsel sterk verbeterd. De heersende lijn in de feitenrechtspraak is inmiddels dat het enkele feit dat aan klachten een substraat ontbreekt, er niet aan in de weg staat om de klachten toch in aanmerking te nemen. Het ontbreken van een specifieke, medisch aantoonbare verklaring van dergelijke klachten vormt voor de meeste feitenrechters geen belemmering om causaal verband aan te nemen tussen klachten en ongeval. In deze lijn past dat ook substraatloze klachten tot (voor de begroting van de schade relevante) beperkingen kunnen leiden.

Als Theo al ongelukkig was met deze ontwikkelingen, heeft hij zijn lot lijdzaam gedragen en zijn achterban, voor zover ik dat kan nagaan natuurlijk, gestimuleerd zich maar bij deze ontwikkelingen neer te leggen. Op dit moment wordt het gevecht over het bestaan van en het causaal verband met substraatloze klachten en de gevolgen voor de in aanmerking te nemen beperkingen slechts door een enkele verzekeraar structureel gevoerd, door de meesten niet of slechts in heel sprekende gevallen. Het is daarmee een achterhoedegevecht geworden, waar de rechterlijke macht overigens nog genoeg werk mee heeft.

Ik heb het altijd opmerkelijk gevonden dat de verzekeraars zich in hun verdediging tegen aanspraken van benadeelden met niet-objectiveerbaar letsel hebben geconcentreerd op de hiervoor vermelde vragen. De kwetsbaarheid van de benadeelde is een factor die bij de begroting van de schade in aanmerking wordt genomen, weten we uit oude (al van voor Theo aantrad bij het PIV daterende) rechtspraak van de Hoge Raad. Er is op zijn minst enige reden om, gelet op hetgeen bekend is over de psychologische mechanismen

bij het ontstaan en in stand blijven van niet-objectiveerbare klachten, de vraag onder ogen te zien of ook wanneer sprake is van causaal verband tussen het ongeval en (het op dit moment ontstaan van) deze klachten, de klachten zich ook zonder ongeval op enig moment in meerdere of mindere mate zouden hebben geopenbaard. In een tijd dat – naar uit diverse onderzoeken blijkt – ongeveer een zevende deel van de volwassen Nederlanders licht tot ernstig psychisch ongezond is – meer dan een miljoen Nederlanders gebruikt antidepressiva – en de samenleving complexer wordt en steeds meer van mensen vraagt, is het niet verwonderlijk dat veel mensen voor kortere of langere tijd uitvallen. Waarom zouden we in het gewone leven er, als het goed is, wel rekening mee houden dat we maar kwetsbare mensen zijn, en daarvoor allerlei voorzieningen treffen, terwijl die kwetsbaarheid in de benadering van de situatie zonder ongeval er niet mag zijn. Hypothetische realiteit is toch geen virtuele realiteit?

Ik moet het bij het stellen van deze (wat mij betreft retorische) vragen laten, omdat er, voor zover mij bekend, geen (grootschalig) onderzoek is gedaan naar deze relatie. Zonder dergelijk onderzoek ontbreekt op dossierniveau veelal de basis voor een gedegen betoog met de strekking dat bij de schadebegroting in dit geval rekening moet worden gehouden met een bijzondere kwetsbaarheid. Als dat verweer dan toch wordt gevoerd, zal het al snel op zijn minst sneuvelen als onvoldoende onderbouwd wegens het ontbreken van concrete aanknopingspunten en mogelijk ook als diffamerend worden opgevat. Dat is dan weliswaar begrijpelijk, maar heeft toch ook iets onbevredigends. Ik had het Theo nog willen vragen, waarom dat onderzoek nog niet door verzekeraars is geïnitieerd. Nu Theo veel andere, en lastiger, klussen heeft geklaard en heeft bijgedragen aan het verbeteren van de relatie tussen verzekeraars en benadeelden, heeft zijn opvolger vast de gelegenheid om eens rustig over zo'n onderzoek na te denken.

Theo zal, als jonge pensionaris, genoeg andere klussen te doen hebben. Het is hem van harte gegund.

Muren zijn verlaagd...

Jaap Spier

Anders dan mr. De Hek is mijn ervaring met zaken waarin een slachtoffer vergoeding vraagt van zijn schade zonder dat sprake is van objectiveerbaar letsel beperkt.

Daargelaten of het arrest Zwolsche Algemeene/De Greef op dit punt van (veel) belang is, het is in elk geval een belangrijk thema. Naar ik begrijp staat deze problematiek

centraal in de korte bijdrage van mr. De Hek.

Men kan zich niet steeds aan de indruk onttrekken dat sommige gedaagden geen verweer onbenut laten, ook wanneer het erg zwak is en de zaak nodeloos vertraagt. Dat kan in zoverre lonen dat sommige benadeelden op enig moment moe gestreden raken en op voor hen onfortuinlijke basis willen schikken (maar dat zal toch niet de reden/'tactiek'

zijn?). Deze aanpak kan ook de schade vergroten omdat de benadeelde het ongeval niet achter zich kan laten en zich (verder) in een zaak vastbijt. Dat dit, zeker bij daarvoor gevoelige personen, kan leiden tot verergering van kwalen is allerm minst onvoorstelbaar. Anderzijds zijn er ook benadeelden die niet alleen het onderste uit de kan willen hebben (wat voor menig slachtoffer misschien niet verstandig maar wel begrijpelijk is), maar er ook nog de kan en bij voorkeur het hele servies bij willen hebben. Beide groepen van litiganten bewijzen zichzelf én de ander geen goede dienst. Mede door Theo Kremer is door verzekeraars, naar mijn indruk, een belangrijke verbetering gemaakt. Ook de meeste slachtoffers lijken zich, voor zover ik dat kan zien, niet intrinsiek onredelijk op te stellen; maar ongetwijfeld is verdere verbetering mogelijk.

Wat 'substraatloze klachten' betreft: het is zeker juist dat de enkele omstandigheid dat bepaalde klachten (of een verband tussen klachten en ongeval) niet (spijker)hard is aan te tonen niet de doodsteek voor een vordering behoeft te zijn. Maar zij is evenmin zonder belang. Voor een schadevergoedingsverplichting moet wel enige basis bestaan. Anders gezegd: (doorgaans) zullen louter subjectieve gevoelens (of de enkele stelling dat daarvan sprake is) ontoereikend zijn.

De kunst is dus steeds om het juiste midden te vinden. Constructieve en oplossingsgerichte benaderingen verdienen verre de voorkeur boven het zich terugtrekken achter de muur van eigen stellingen.

Ook op dat punt heeft Theo Kremer geprobeerd muren te slechten. Afgebroken zijn ze nog zeker niet, maar ze zijn wel lager geworden en dat is een belangrijke winst. ■■■

Oud-voorzitters PIV-Bestuur

Stuwend en betrokken...

Nol Hoevenaars en Alof Wiechmann

We hebben de annalen er op nageslagen: vanaf 14 maart 1998 is het PIV operationeel, met een organisatie die al die tijd sinds de oprichting onder jouw stuwende leiding heeft gestaan.

Het PIV bestaat aldus nu ruim achttien jaar en het Bestuur heeft tot nu toe slechts vier voorzitters gekend. Dat zegt allemaal wel iets over aanwezige PIV-loyaliteit ... ! Niet alleen vooral van jou, maar ook van die voorzitters.

Wij, Nol Hoevenaars en Alof Wiechmann, hebben als 'oprichtingsbestuurders' en initiatiefnemers heel veel als een hecht duo geacteerd. Allemaal in de eerste jaren van jouw PIV-carrière! Vandaar dat we deze bijdrage voor jouw *Liber Amicorum* eendrachtig samen hebben opgesteld.

Nol is voorzitter geweest in het eerste jaar (van 14 maart 1998 tot en met 31 januari 1999; Alof was toen vicevoorzitter) en Alof heeft daarna het voorzittersstokje overgenomen van Nol, van 1 februari 1999 tot en met 31 augustus 2006. In die periode was Theo Woudstra vicevoorzitter en toen Alof vertrok was de invulling van het voorzitterschap door Theo een logisch feit. Dat duurde tot en met 30 september 2012. Vanaf 1 oktober 2012 werd Eric Schneijdenberg voorzitter en dat is de huidige 'stand van zaken'.

Enfin, genoeg nu over deze bestuurlijke 'bovenbazen'. Het waren overigens bestuurders op afstand! En in deze bijdrage gaat het primair over jou. Het begrip 'afstand' heb jij in ieder geval nooit gekend. Zoals al benadrukt ben je altijd een stuwend en ook heel betrokken leider geweest. Jij was al die tijd 'Mister PIV' en je stond continu voor je zaak. In weer en wind ... Jij hebt het begrip *stakeholder-*

management geweldig ingevuld en dankzij jou zijn er vele constructieve afspraken gemaakt met alle partijen die bij het ingewikkelde proces van de schaderegeling voor letselschaden zijn betrokken. De Fransen zeggen over jouw inspanningen dan altijd zo mooi: CHAPEAU! Jij hebt je pleidooien altijd gevoerd met groot elan en – niet hinderlijke – bravoure; je kreeg heel veel voor elkaar in deze moeilijke bedrijfstak waar zowat eenieder zijn eigen belang kent.

Letselschaderegeling is, het zij al benadrukt, een moeilijk vak met heel veel *ins* en *outs*. Inhoudelijk is dat allemaal goed belegd geweest bij jou. Jij bent een echte coryfee. Je hebt in 2015 daarom ook niet 'zomaar' de prestigieuze Hudig-Langeveldt Prijs gewonnen! Die inhoudelijkheid wist jij altijd hand in hand te laten gaan met een plezierige uitstraling. Je weet waar je naar toe wilt, maar een echte drammer ben je niet. Je krijgt aldus snel voor elkaar dat mensen bewogen worden door jouw passie en pleidooi.

De samenwerking tussen ons als voorzitters en jou als directeur is altijd heel goed geweest. We wisten precies wat we aan elkaar hadden en er was een goed evenwicht tussen het bestuurlijke en het operationele. Als er overigens iets moeilijks aan de orde was, wist jij stevast een mooi restaurant uit je mouw te schudden en konden we met een goed glas wijn en een mooi bord eten de hele wereld weer aan.

Het PIV is voor een heel goede zaak opgericht en die goede zaak is gerealiseerd. We staan nu in de letselschaderegelingspraktijk (mooi woord voor Scrabble) op een hoog

>

niveau, ook in een internationale context bezien. En we kunnen zonder enige schroom stellen dat de bedrijfstak dit aan jou en jouw tomeloze inzet te danken heeft. Veel dank, hoor!

Het PIV gaat je zeer missen. Maar jou kennende ... blijf je enorm betrokken bij alle ontwikkelingen binnen het PIV

en zal je niet nalaten 'af en toe' kritisch mee te denken en ook de helpende hand te bieden.

Het ga je zeer goed! We hopen dat de grote dosis vrije tijd die nu op je af komt goed besteed gaat worden. Er is namelijk veel meer in het leven dan vogeltjes kijken en olifantjes verzamelen...

Bonkig vs. gewiekst...

Theo Woudstra

Dat is wat! Dat je uit elkaar gaat, nadat je elkaar zo lang hebt gekend. Jij mocht de eervolle taak hebben directeur te zijn van het Personenschade Instituut van Verzekeraars, ik mocht de – ook voor mij – eervolle taak hebben voorzitter te zijn.

Ik kende je al van de symposia waar je sprak – en dat waren er niet weinig – en van de verbondsbijeenkomsten waar je een drijvende kracht was achter de ontwikkeling van de letselschadekennis in Nederland. Voordat ik voorzitter werd, was ik al lid van het PIV-Bestuur. Jij was vanaf de oprichting betrokken bij het PIV. Ik mocht even langskomen.

Wij waren een bijzonder stel. Ik met het wat 'bonkige' dat bij mijn landsaard hoort, jij met de gewiekste behendigheid van een slimme – soms wat ondeugende – directeur die de materie en de kansen voor de ontwikkeling van zijn vakgebied kent. Ik kon daar altijd om glimlachen. Maar ook trots zijn. Want ik had er geen omkijken naar, omdat je autoriteit binnen de verzekeringswereld, maar ook daarbuiten, vanzelfsprekend was. Trots ook op je redeneerkunst. Ik mocht graag naar je luisteren. Je vrolijkheid, je snelheid en je vermogen om de rode draad te vinden en de zaken zowel op abstract als praktisch niveau te benoemen.

Je verdiensten mogen er zijn. Toen je begon, was de letselschadewereld in paniek en haar reputatie bedenkelijk. Dat is niet langer het geval. Iedereen kent de valkuilen en de gevaren. Je hebt bijgedragen aan het inzicht, de kennis en de transparantie. In de letselschadewereld is de verzekeraar niet langer vogelvrij. Mede dankzij jouw volharding en met je kunst om de werelden met je charme te verbinden.

Is er een leven na Theo? Ik denk het niet, zonder dit persoonlijk te maken. Ik weet oprecht niet of we de materie en mens ooit zo verenigd zullen krijgen als bij jou. In de jaren die we met elkaar hebben gewerkt zagen we een carroussel van mensen en deelnemers aan de PIV-vergaderingen langskomen, maar gelukkig was de continuïteit van het vak in jou besloten. We hebben niet alleen technocraten nodig Theo, maar ook denkers, verdiepers, mensen die van het vak houden en zichzelf desondanks niet voortdurend serieus nemen.

Daar hoeft jij je niet meer druk over te maken. Ik hoop dat je het gaat redden zonder de letselschadewereld, maar iets in mij zegt dat het goed gaat komen. Ik ken je hobby's en je interesses. Daarmee houd je het nog wel even uit.

Dank, het ga je goed.

(Oud)voorzitters Raad van Advies

Theo Kremer is PIV en PIV is Theo...

Joop Daniëls

Toch leerde ik Theo al kennen voor hij tot PIV'er werd getransformeerd. Theo was toen al uit de – door Henk den Hollander gememoreerde – brand en in dienst bij Nationale-Nederlanden als letselbaas. Hij was in die hoedanigheid wel al actief in een Verbondscommissie personenschade, waaruit uiteindelijk het PIV is ontstaan. In die tijd waren er – ja toen al – de nodige problemen met regresnemers en samen met Theo en nog enkele andere vakbroeders mocht ik over de oplossing daarvan denken.

Mijn verbazing was groot en ik voelde mij zeer vereerd, toen Theo mij vroeg zitting te nemen in de Raad van Advies, een uitgelezen gezelschap deskundigen. En dan ook nog als voorzitter! Uiteraard twijfelde ik niet daar ja op te zeggen.

Die raad kwam overigens niet zo maar tot stand. Theo wilde een zo breed mogelijke marktvertegenwoordiging, niet alleen de grote verzekeraars. Het leiden van de vergaderingen was met al die deskundigen een bijzondere ervaring. Ieder had zijn eigen mening en wilde die ook wel laten weten. Ook Theo was zowel in de voorbereiding en

tijdens de vergadering nadrukkelijk aanwezig. En had het vermogen bij ingewikkelde zaken toch nog een kant te belichten die tot verder denken aanzette.

Na mijn voorzitterschap ben ik nog een aantal jaren actief geweest als adviseur van het PIV. Met een eigen werkplek bij het PIV kon ik dus in de keuken kijken. Dat was een aparte ervaring. Was je gewend aan het managen van een letselafdeling waar dagelijks stapels post binnenkwamen en je bij wijze van spreken 'werd geleefd', nu werd je geacht mee te werken bij het ontwikkelen van keurmerken, opleidingen, examens, audits en wat er verder maar op je pad kwam of waarvan jezelf dacht dat het de moeite waard was. Wel even wennen.

Het in 'de keuken kijken' had het voordeel dat ik Theo ook op een geheel andere manier leerde kennen. Als leider gaf hij zijn medewerkers alle ruimte zichzelf en de producten van het PIV te ontwikkelen, maar altijd met een vinger aan de pols.

Een bijzondere ervaring was het om samen met Theo op te treden als examiner. Uiteraard vond ook Theo kennis belangrijk, maar hij wilde ook graag de visie van de kandidaat weten. Zo was zijn standaardslotvraag: "Stel, u bent morgen binnen uw organisatie de baas. Wat zou u veranderen?". Ik laat de verschillende antwoorden maar voor wat ze zijn.

Theo heeft een broertje dood aan het confronterende woord 'tegenpartij'. Op alle manieren is getracht dat te vervangen door een alternatief, zoals gelaedeerde, gewonde, getroffene, wederpartij etc. Helaas constateer ik dat deze missie niet helemaal is gelukt. Nog immer wordt de schadelijdende partij door veel behandelaars als een tegenpartij bestempeld en helaas ook als zodanig benaderd.

Wellicht dat de door Theo bepleite directe verzekering daarin soelaas kan bieden. Of die verzekering er ook echt

ooit komt? De nu al beschikbare SVI-verzekering wordt slechts mondjesmaat afgenomen.

Ik mag niet vergeten de inbreng van Theo in de Adviesgroep Regres van het Verbond van Verzekeraars te noemen. Los van de technische aspecten was het Theo vooral te doen om de transactiekosten te beperken en daardoor de behandelaars meer tijd te geven voor de afwikkeling van de persoonlijke schades.

Bewust heb ik de zaken die binnen het PIV zijn ontwikkeld niet genoemd. Het zijn er veel en mijn collegae-(oud) voorzitters hebben daar al over geschreven.

Theo is van alle markten thuis. Zijn wekelijkse tennispartij, bezoek aan de bioscoop, etentjes, fietstochtjes, vogels bekijken etc. zijn daar een voorbeeld van. Hij kan zich ook in alle gezelschappen bewegen. Of dat nu is met schadebehandelaars, belangenbehartigers, wetenschappers, advocaten, politici, medici of welk gezelschap dan ook. Hij kent veel mensen en veel mensen kennen hem. Zijn kennis van wijnen en de horeca is groot. Een etentje met Theo was altijd een genoegen.

Ik ben begonnen met Theo is PIV en PIV is Theo. Dat is voor de buitenwereld natuurlijk zonder meer waar. Daarbij mag echter niet de fantastische staf die achter hem stond en staat worden vergeten. Theo is erin geslaagd de juiste mensen om zich heen te verzamelen, waaraan hij veel zaken kon overlaten. Ook dat is natuurlijk een verdienste van Theo.

Theo, ik ben er trots op een steentje te hebben mogen bijdragen aan het PIV en met jou te hebben mogen samenwerken als voorzitter van de Raad van Advies en als adviseur. Je hebt in jouw kamer een *putter* staan. Ik hoop dat je er na je pensionering gebruik van gaat maken en we elkaar op de golfbaan zullen ontmoeten. Het ga je goed.

De spijker op zijn kop...

Wouter Coomans

Mijn eerste kennismaking met Theo dateert van 1991. In Den Haag volgde ik een studiedag, deze werd gegeven door een voor mij nog onbekende medewerker van Nationale-Nederlanden, mr. F. Theo Kremer. Ik werkte nog niet zo lang bij a.s.r. verzekeringen en liep van opleiding naar opleiding. Hij viel mij meteen op. De aanpak en het optreden van Theo was heel anders dan van alle andere docenten en opleiders die ik tot dan toe had gehad. Inhoud vermengd met veel humor, waardoor de taaie materie goed aansloeg en ook nog eens bleef hangen.

In 1998 werd het PIV door en voor aansprakelijkheidsverzekeraars opgericht met als doel het ontwikkelen, verzamelen en aanbieden van kennis en deskundigheid op

het gebied van personenschade. Dit is, zo mogen we na achttien jaar wel concluderen, meer dan goed gelukt. Theo werd directeur en in die rol boegbeeld en drijvende kracht van het PIV. Samen met zijn zeer betrokken collega's Jenny, Monique en Rachel, heeft hij met het PIV een belangrijke bijdrage geleverd aan het verbeteren en optimaliseren van de letsel-schaderegeling. Dit door onder meer de ontwikkeling en uitrol van de GBL, professionalisering van de letselopleidingen, de ontwikkeling van de PIV-Audit, richtlijnen en de PIV-Overeenkomst BGK. Het PIV is dankzij Theo een sterk merk geworden. Het symposiumhoogtepunt van het jaar, de PIV Jaarconferentie, wil ik ook graag noemen. Hoewel de rol van dagvoorzitter eerst werd vervuld door Han Wansink en later Tom van 't Hek, bleef de Jaarconferentie onmiskenbaar het

- > feestje van Theo. Zijn vlammende presentatie tijdens de conferentie van 2016, waarin vooruit werd gekeken naar de letselschadebehandeling in 2023, niet toevallig het jaar van het 25-jarig bestaan van het PIV, mocht er zijn. Kritisch, prikkelend, maar ook met een knipoog. Typisch Theo.

In het voorjaar van 2014 vroeg Theo mij voorzitter van de Raad van Advies te worden. Vanessa van der Does had een andere functie gekregen binnen Delta Lloyd en zou stoppen als voorzitter. Ik was op dat moment echter nog maar net toegetreden tot de raad. Ik was verbaasd, maar voelde me ook zeer vereerd. Voorzitter worden van de Raad van Advies. Met illustere voorgangers. Natuurlijk heb ik “ja” gezegd, een verzoek van Theo neem je altijd serieus.

Een raadsvergadering is niet zo maar een overleg, het is een belevenis. Het is als voorzitter soms hard werken, maar geeft mij ook veel plezier en voldoening. De negentien raadsleden, met bij elkaar opgeteld ongeveer 400 jaar letselervaring, hebben allemaal een uitgesproken mening en gaan graag in discussie. Dit levert mooie en levendige vergaderingen in een open sfeer op. Waarin ook nog eens flinke stappen worden gemaakt en veel oog is voor vernieuwing. De inbreng van Theo is daarbij altijd zeer groot. Hij is nadrukkelijk aanwezig

en levert door zijn kennis van zaken en informatie, vaak afkomstig uit zijn brede netwerk, een zeer waardevolle bijdrage aan de discussies. BGK, Wmo, smartengeld of affectieschade, elk onderwerp krijgt zijn volle aandacht.

Een mooie traditie bij de raad is het raadsdiner in december. Als afsluiting van de ‘heidesessie’, strijken we ’s avonds neer in een goed restaurant dat goede wijnen schenkt (voorwaarde). Met dit diner wordt op een mooie wijze afscheid genomen van leden die de raad in dat jaar hebben verlaten. Alle vertrekkers krijgen een persoonlijke toespraak van Theo. Uiteraard met de nodige kwinkslagen. Theo, er staat je nog wat te wachten in december 2016!

In september vorig jaar was ik bij de uitreiking van de Hudig-Langeveldt Prijs 2015 aanwezig. Theo kreeg deze oeuverprijs voor zijn vele verdiensten. De juryvoorzitter roemde zijn inspanningen om partijen beter te laten samenwerken en de processen te verbeteren en te versnellen. De spijker op z’n kop.

Theo, het wordt voor ons allemaal wennen na 24 mei.

Jij bent immers het PIV ...

Ik wil je bedanken voor de plezierige samenwerking en wens je voor de toekomst alle goeds!

Een bijzonder genoeg...

Vanessa van der Does

In 2007 startte ik als hoofd letselschade binnen Delta Lloyd Groep. Zonder achtergrond in de letselschade. Die lag op het vlak van Marketing, Verkoop en E-Business. Verontrust vroegen letselschadebehandelaars mij wat ik de hele dag ging doen, ik kon immers niet zelfstandig een dossier behandelen.

Al gauw werd ik geïntroduceerd bij het PIV en mocht ik plaatsnemen in de Raad van Advies. Een bijzonder gremium met duidelijk protocol, deels geïnitieerd door Theo. Een illustre gezelschap van voornamelijk mannen met langjarige ervaring in de letselbranche.

Ondanks het feit dat Theo geen voorzitter was van de raad, was het overduidelijk dat hij achter de schermen input gaf. Hij had een duidelijke mening wat er op de agenda moest en hoe het besproken moest worden. Vaak was hij van alle aanwezigen het meest aan het woord, tegelijkertijd kon hij goed luisteren naar hoe iets ontvangen werd. Mede door de discussies binnen het PIV kwam ik snel op vlieg- dan wel cruise-hoogte.

Gezien mijn achtergrond, bracht ik vaak andere zaken dan puur inhoudelijke aspecten naar voren of koos ik een andere invalshoek in de discussie. Ondanks het feit dat hier wellicht soms vreemd tegenaan gekeken werd, omarmde Theo dit. En ook dat kenmerkt Theo: een sterke basis in de verzekeringsmarkt, een zwaar anker in de letselschade, maar vooral iemand die een open oog heeft voor nieuwe ontwikkelingen en nieuwe manieren van

communiceren met slachtoffers, schadeafhandeling in natura, etc.

Gericht op de toekomst was hij altijd aan het bouwen aan de relatie met belangenbehartigers zonder de belangen van verzekeraars uit het oog te verliezen, een duidelijke verbinder. Een scherpe discussie, soms iets aangespoord door zijn Bestuur of Raad van Advies ging hij daarbij niet uit de weg.

Van dichtbij heb ik daarna als voorzitter van de raad mogen meemaken hoe gepassioneerd Theo bleef bouwen aan het verbeteren van de letselschadeafhandeling in Nederland. Die passie werkte zo aanstekelijk, dat ook ik met het ‘letselvirus’ werd geïnfecteerd.

Ik ben er trots op binnen het PIV en via de raad mijn steentje te hebben mogen bijdragen. Als voorzitter van de raad had ik soms mijn handen vol aan het leiden van de vergadering. Veel agendapunten, veel deelnemers en vaak pittige discussies.

Het meest uitdagend was echter het managen van Theo. Standaard bracht Theo eigen punten in die lang niet altijd op de agenda stonden of wilde hij de discussie sturen. Menigmaal was het daarna een race tegen de klok om de overige zaken in de nog resterende tijd te behandelen. Maar omdat de ingebrachte punten altijd waardevol waren, ging ik deze uitdaging graag aan.

Dankzij de bevoegenheid en gedrevenheid van Theo is er in de letselschadebranche veel bereikt, vanuit de belangen van de verzekeraars, constructief in de dialoog met de belangenbehartigers, zodat uiteindelijk de slachtoffers er beter van worden.

Theo, ik vond het een bijzonder genoeg met je samen te werken, geniet van je pensioen.

Theo is een leider...

Henk den Hollander

Denk aan het PIV en je denkt aan Theo. Bij mij werkt het zelfs andersom. Als ik de naam Theo hoor, denk ik aan het PIV. Het zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden namen en het is dan ook bijna onvoorstelbaar dat er straks nog wel een PIV is, maar geen Theo die daaraan verbonden is. Voor Theo zelf is het hopelijk nog voorstelbaar dat er een leven zonder PIV is. Andersom is moeilijker voorstelbaar: een PIV zonder Theo. En toch gaat dat gebeuren en wel op heel korte termijn.

Ik leerde Theo kennen in de tijd dat het PIV werd opgericht, ergens eind jaren negentig. Daarvoor had ik hem wel eens gezien op LSA-symposia. Een wat artistiek ogende man met lange wilde haren. Gepromoveerd op het indenniteitsbeginsel, dus afkomstig uit de wereld van brandschades, pas daarna gepromoveerd naar letselschades. In mijn ogen kon dat niet veel goeds brengen. Brandschade, dat is simpel. Geen aansprakelijkheidsdiscussies, schade-omvang die door experts wordt vastgesteld, soms discussie over de dekking en dat is het wel zo'n beetje. Tot zover de beeldvorming aan mijn kant toen ik lid werd van de Raad van Advies van het PIV, zeer kort na de oprichting van het PIV.

Aanvankelijk bevestigde Theo met zijn doen en laten de al eerder gememoreerde beeldvorming. Hoewel hij bij Nationale-Nederlanden jarenlang had gewerkt in de letselschadebranche, bleef hij voor mij de man met zijn roots in de brandschade. In mijn ogen waren dat dus simpele schades én ook nog eens schades van je eigen klanten. Dat vond ik buitengewoon relevant. Letselschades zijn immers schades van tegenpartijen. Die betalen je premie niet, sterker, die zorgen dat je premie omhoog moet als je ze teveel uitkeert. Met een attitude vanuit de brandschadewereld ga je in de letselschadewereld 'nat'. Dit kenmerkte de forse verschillen tussen mij en Theo. Voor Theo waren slachtoffers klanten, voor mij tegenpartijen. Theo was de man die – naar eigen zeggen – iemand de andere wang zou toekeren als hij een klap kreeg. Ik was meer de man die er al op los sloeg, als hij dacht een klap te zullen gaan krijgen. Theo was harmonie, ik was strijd. Theo zocht de dialoog, ik voerde de monoloog. Theo zocht belangen, ik verkondigde standpunten. Theo was vriendjes met vrijwel alle belangenbehartigers waar ik dagelijks mee in de clinch lag. Theo was de duif, ik de havik. Qua visie op letselschaderegeling verschilden we als water en vuur. Ondanks deze verschillen, konden wij het uitstekend met elkaar vinden. We respecteerden elkaar en hielden elkaar

scherp. Theo zorgde dat er draagvlak was voor de dingen die vanuit het PIV gebeurden. Hij had een belangrijke opdracht, namelijk het imago van de branche verbeteren. Met zijn profiel was hij daar bij uitstek geschikt voor. Het behoeft geen nadere uitleg dat mijn profiel daar verre van geschikt voor was. Ik was met veel zaken bezig, maar draagvlak creëren hoorde daar niet bij. Toch waardeerde hij mijn vaak scherpe inbreng. Grappig genoeg heb ik ervaren dat Theo naarmate de tijd verstreek, steeds meer tekenen van een havik ging vertonen, vooral vanuit frustratie over het niet in de greep krijgen van de almaar toenemende buitengerechtigde kosten. Tegelijkertijd verdwenen bij mij de wilde haren en maakte een zekere mildheid zich meester van me. Nu, jaren later, zou ik durven stellen dat we meer op elkaar zijn gaan lijken dan dat we verschillen, als het er om gaat hoe we inhoudelijk naar dit gekke wereldje kijken.

Als je gaat nadenken over de invloed van Theo op de branche, helpt het als je begint met een enorme stap terug in de tijd te maken. Stel, je bent als letselschadebehandelaar uit Nederland vertrokken toen het PIV werd opgericht. Je hebt de ontwikkelingen verder niet meer gevolgd vanuit het buitenland en je komt nu weer terug en pakt de draad weer op. Wanneer je er op die manier naar kijkt, is de verandering immens. Er is een PIV-Kennisnet. Wie kan zich nog voorstellen dat je ontwikkelingen moest volgen via het blad Verkeersrecht dat over een afdeling circuleerde. Als je geluk had kreeg je het blad op je bureau na een paar weken en kon je kennis nemen van vaak op dat moment al verouderde jurisprudentie. Als je geluk had, kon je ook ergens in een la op je afdeling nog een verzameling ongepubliceerde jurisprudentie vinden. Er zijn nu door het PIV geïnitieerde en ontwikkelde opleidingen, waar je destijds alleen de module Personenschade uit de M&S had, een louter theoretische opleiding met beperkte praktijkwaarde. Er is een PIV-Audit waar uitgebreid gekeken wordt naar alles wat je maar kunt bedenken voor verbetering van de letselschaderegeling. We meten slachtoffertevredenheid continu. Er is een PIV-Overeenkomst Buitengerechtigde kosten (bgk). Daar kun je iets van vinden, want het is een duur covenant. Maar wie nog weet hoe het was voordat dat covenant er was, weet ook nog hoe onvoorstelbaar veel discussies er waren over bgk én hoe die discussies doorwerkten in de regeling van de overige schadecomponenten. Er is een GBL gekomen, waaraan het PIV een

> enorme bijdrage heeft geleverd. Zo kan ik nog wel even doorgaan. Maar de belangrijkste verandering als je de vergelijking maakt met de periode zonder PIV, de verandering waaraan Theo ook persoonlijk de meeste credits voor verdient, is in mijn ogen het verbeterde klimaat waarin nu doorgaans de schaderegeling plaatsvindt. In de pre-PIV-periode kon ik bij wijze van spreken vijf belangenbehartigers noemen waar ik het als verzekeraars goed mee kon vinden. Nu kan ik er vijf noemen waar ik het niet goed mee kan vinden. Daarmee heeft Theo betekenisvol werk geleverd waarvan duizenden slachtoffers hebben geprofiteerd. Theo's achtergrond als 'brandschademan'

had dus achteraf bezien heel veel nut. Daardoor gingen verzekeraars slachtoffers meer zien als klanten. Dank daarvoor, het heeft waarde toegevoegd. Niet alleen aan de branche, maar ook aan mij persoonlijk.

Theo deed het niet alleen, vanuit de gehele branche werkten er velen vrijwillig aan mee. En dat is de laatste verdienste die ik hier wil benoemen: Theo weet mensen te binden, te inspireren, te enthousiasmeren en in beweging te zetten. Met charme en humor zorgt hij ervoor dat iedereen zich uit de naad werkt om er een succes van te maken. Je hebt managers en leiders. Theo is een leider.

Wetenschap

Theo's ideale wereld...

Ton Hartlief

"Het is te ingewikkeld geworden allemaal", verzucht Theo Kremer in een recent interview. Hij doelt op het aansprakelijkheidsrecht met 'zijn omkeringsregels' en 'figuren als proportionele aansprakelijkheid en verlies van een kans'. Het zijn hoogtijdagen voor letselschadeadvocaten en belangenbehartigers, we leven in een *lawyers' paradise*. Theo's ideale wereld ziet er anders uit. Wat hem betreft ruilen we het aansprakelijkheidsrecht in voor *No Fault*-systemen. Hij denkt daarbij aan een regeling voor medische ongevallen naar Belgisch voorbeeld, aan directe verzekering bij beroepsziekten en aan verkeersverzekering bij verkeersongevallen. Die kant moet én gaat het ook op, is zijn voorspelling. Een van de aantrekkelijke kanten is, zo laat Theo weten, dat er straks minder belangenbehartigers nodig zijn en vooral ook minder juristen ...

Gaan we dus afscheid nemen van het aansprakelijkheidsrecht, terwijl dat slachtoffers het meest te bieden heeft aan het vergoedings- en genoegdoeningsfront? Hoewel het aansprakelijkheidsrecht voortdurend in ontwikkeling is, eerst en vooral ten gunste van getroffen, is het nog altijd een hard systeem. Het selecteert meteen aan de poort. Degenen die binnenkomen, worden vervolgens niet over één kam geschoren. Wat hen ten deel valt, is afhankelijk van de context. Bij verkeer is dat voor de een het regime van art. 6:162 BW en voor de ander dat van art. 185 VWW. In de medische sfeer geldt 'gewoon' foutaansprakelijkheid en blijkt elke basale voorwaarde problematisch voor slachtoffers. Bij arbeid doemen verschillende grondslagen op (art. 7:658, 7:611 BW) en maakt het een wereld van verschil of het om beroepsziekten gaat dan wel om arbeidsongevallen. Bij de ongelukjes in de particuliere sfeer is 'osvo' de regel, de ongelukkige samenloop van omstandigheden, net als bij sport en spel. Bij geweldsmisdrijven en rampen geeft het aansprakelijkheidsrecht niet thuis: als er al aansprakelijke personen zijn, dan blijken zij vaak niet in staat tot reële vergoeding.

Heeft Theo gelijk? Ligt invoering van *no fault*-systemen in het verschiet? Bij de medische ongevallen heeft minister Schippers getroffen juist verwezen naar het aansprakelijkheidsrecht en het 'sociaal vangnet' (K II 2011-2012, 31765, nr. 52). 'Ieder draagt zijn eigen schade ...' is nog haar devies. Bij beroepsziekten heeft de SER in 2012 gepleit voor directe verzekering, maar overweegt minister Asscher nu invoering van een speciale instantie die *binnen* het aansprakelijkheidsrecht gaat beslissen. Ontevreden eisers kunnen hun heil vervolgens zoeken in het bestuursrecht. Het meest reëel is een overstap nog bij verkeersongevallen, omdat de opkomst van zelfrijdende auto's leidt tot verschuiving van 'bestuurdersaansprakelijkheid' naar die van producent of *autobezitter*. Een stelsel van verkeersverzekering zou dan aantrekkelijker zijn.

Het effect is dan echter dat voor een deel van de ongevallen en voor een bepaalde categorie slachtoffers een bijzonder regime *buiten* het aansprakelijkheidsrecht zou gaan gelden. Waarom niet voor andere slachtoffers? Is letsel niet een maatschappelijk gegeven dat 'toevallig' uitpakt? Elk jaar, weten we zeker, vallen er in de samenleving nu eenmaal, ondanks inspanningen aan het preventiefront, slachtoffers. Is dit niet 'gewoon', wat voor ongeluk het ook betreft, het risico van de menselijke feilbaarheid? Vanuit dat perspectief is zowel het selecteren aan de poort van het aansprakelijkheidsrecht als de 'ongelijke behandeling' binnen zijn muren ongelukkig. Getroffenen begrijpen het niet ('we hebben toch allemaal personenschade?'). Ieder van hen is toch getroffen door de menselijke feilbaarheid die in een samenleving als de onze onvermijdelijk slachtoffers maakt?

Theo heeft zijn rol gespeeld. De verhoudingen tussen slachtoffers en aansprakelijkheidsverzekeraars zijn verbeterd. Er zijn gedragsregels die de afwikkeling van personenschade stroomlijnen. Grote winst valt nu echter alleen nog te behalen, zieners als Bloembergen wisten dat al lang, *buiten* het aansprakelijkheidsrecht. Dat stelsel moeten we

verlaten. Zelfrijdende auto's en invoering van verkeersverzekering vormen een mooie *testcase*. Maar daar kan het niet bij blijven: in een ideale wereld wordt ongelijke behandeling van slachtoffers met personenschade voorkomen.

Een ideale wereld, ook dat wist Bloembergen al, vraagt om fundamentele stappen. Kunnen we die echt *zonder juristen* zetten, Theo?

Over kinderschade...

Fokko Oldenhuis

Theo en Groningen

Theo studeerde Rechten aan de Rijksuniversiteit Groningen. Behaalde zijn meesterstitel in 1974. De weg naar de RUG bleef altijd open. Ik deed nooit tevergeefs een beroep op hem. Toen wij in Groningen in 2005 het vak Letselschade en Beroepsziekten op het doctoraal-tableau plaatsten, wilde Theo daar als gastdocent een bijdrage aan leveren. Als studenten door dat vak 'gegrepen' werden en een scriptie over die stof wilde schrijven, was Theo altijd bereid met die studenten te praten. Pas als de scriptie bijna af was, gaf ik groen licht om naar Theo af te reizen. Onze studenten kwamen altijd rijker terug dan zij gingen. En Theo was onder de indruk van de Groningse aanwas.

Toekomstschade van ernstig gewonde kinderen

Het eerste Gronings Letselschadecongres (2008) concentreerde zich op het onderwerp *Toekomstschade. Wat is een mensenleven waard?* Theo was een van de sprekers. Hij sprak over *Berekening van (toekomst)schade van ernstig gewonde jonge kinderen*. In 2002 had hij in het door TVP uitgebrachte themanummer *Normering van schadevergoeding* reeds aandacht voor dat thema gevraagd. Uitgangspunt in ons recht is dat aan de gelaedeerde toegebracht letsel waarvoor een ander aansprakelijk is volledig wordt vergoed. Die vergoeding vindt plaats op basis van een vergelijking van de feitelijke inkomenssituatie ná het schadegebeuren met de hypothetische inkomenssituatie zonder het schadegebeuren. Het proces tot vaststelling van de schade door verlies aan arbeidsvermogen – veelal een grote schadepost – is in gevallen waarbij volwassenen zijn betrokken al een tijdrovende klus. In het geval een zeer jong kind door ernstig letsel wordt getroffen is dat nog vele malen complexer. Zeer jonge kinderen hebben geen arbeidsverleden. Het normale referentiekader dat wordt gehanteerd in de zojuist beschreven klassieke benadering, ontbreekt. Wat is dan de te hanteren maatstaf? Het (academisch) niveau van de ouders of hun verwachtingspatroon van het kind? Terecht schrijft Anneke Bolt in haar commentaar op art. 6:107 BW dat de vaststelling van de hypothetische inkomensontwikkeling bij kinderen daarmee een nog hoger speculatief gehalte heeft dan bij volwassenen. Theo wees dan ook voor wat betreft de vaststelling van de schade in de zojuist beschreven gevallen in een geheel andere richting: de faire vergoeding. Samengevat is zijn advies: stel een bedrag vast dat nodig is om het kind voor nu en in de toekomst een zo aangenaam en menswaardig mogelijk bestaan te geven met een goede

verzorging. Er kwam – uiteraard – tegenspraak en bijval in de literatuur. Ik merk hierbij nog op dat in de rechtspraak – vóór de publicatie van Theo in 2002 – reeds beide benaderingen zichtbaar waren. De waarheid ligt, zo vermoed ik, in het midden, zoals zo vaak bij zeer controversiële kwesties. Naar mate het slachtoffer jonger is zal de rechter in het algemeen minder aanknopingspunten hebben en krijgt de vaststelling – op welke wijze je dat ook benoemt – een meer abstract karakter en zal het uiteindelijk vastgestelde bedrag de facto naar een 'faire vergoeding' neigen. In die gevallen waarin de geestelijke en intellectuele capaciteiten van het zeer jonge kind door het ongeval *niet* zijn aangetast zal in een latere fase het kind op zijn intellectuele en andere vaardigheden kunnen worden getest en zal langs die weg de belangrijke referte-informatie kunnen worden verkregen om de hypothetische situatie zonder letsel te kunnen inschatten. In dergelijke gevallen komt de klassieke methode weer meer in beeld. Het is Arno Akkermans die daarop terecht wijst in het Voorwoord van de bundel *Kind en schade: wat nu?* Arno maakte zijn opmerking naar aanleiding van het opstel van Raoul van Dort, die de benadering van Theo afkeurde, als strijdig met de uitgangspunten van ons schadevergoedingsrecht. In *Letsel & Schade 2014* weegt de zeer ervaren rechter Jaap Sap de standpunten van Raoul en Theo nog eens op een goudschaaltje. Het ligt niet voor de hand, aldus Jaap, om bij deze zeer complexe materie slechts één benadering als de juiste aan te merken. In niet mis te verstane woorden waarschuwt hij er – m.i. terecht – voor krampachtig vast te houden aan (klassieke) 'rekenmodellen', "*want het vertroebelt het zicht op het kind en zijn welbevinden*" (p. 28).

Theo op zijn propedeusekaart

Conclusie

Het is de verdienste van Theo geweest voor dit onderwerp (blijvend) aandacht te vragen. Jonge kinderen ontroeren het meest, sprak Jan Vranken. En zo is het. Theo heeft dat goed begrepen.

Visionair en strategie...

Ianika Tzankova

Ik begin bij het begin. Theo kondigde zich bij mij aan met een formele brief. Niet omdat hij ouderwets zou zijn of niets van moderne vormen van communicatie of techniek zou willen weten, maar omdat in die tijd internet nauwelijks bestond en het ontvangen van een email nagenoeg gelijk was aan ongewenste intimiteiten. Zo lang geleden was het dus. Ik had de schadesectie van Dirkzwager net verlaten en ingeruild voor de wetenschap. De cultuurshock was groot. Mijn promotor, Jan Vranken, stond de regel voor dat je dan twee jaar nodig had om de advocaat van je af te schudden en een heuse academica te worden. Ik moest vooral veel en van alles lezen, daarover nadenken en er met anderen over praten. Schrijven kwam later. Twee jaar lezen, denken en praten leek mij wat veel, maar ik zou het proberen. Vranken en Asser hadden juist een preadvies gepubliceerd, waarin rechtsvergelijking met Engeland centraal stond. De *Woolf-reforms* die het eeuwenoude Engelse procesrecht op de schop namen, waren 'hot' en voor die tijd revolutionair. Al snel trokken de *pre-action protocols* mijn aandacht. Ik zag toepassingsmogelijkheden en meerwaarde voor de letselschadepraktijk, die ik zojuist verlaten had. Een artikel was zo geschreven en het Tijdschrift Voor Personenschade publiceerde het. Dat eindigde met een oproep om ook voor de Nederlandse letselschadepraktijk iets dergelijks te overwegen. Dat artikel, dat licht kritisch van toon was, had Theo's aandacht getrokken en na enig onderzoek naar mijn persoon, Theo ging niet over een nacht ijs, liet hij de bewuste officiële uitnodiging bezorgen om concreet mee te denken over een dergelijk *pre-action protocol* voor letselschadeslachtoffers. Een vooronderzoek zou een eerste stap zijn. Dat was mijn eerste kennismaking met Theo Kremer, de Visionair.

Ik hield geen rekening met deze wending en start van mijn wetenschappelijke carrière. Dat was ook niet de bedoeling. Ik moest immers lezen en nadenken, praten en een proefschrift schrijven. Geen contractonderzoek in opdracht van

het PIV. De contacten en gesprekken met Theo waren echter zo enthousiasmerend dat ik niets anders kon dan de door mij zelf opgeworpen handschoen die Theo had opgeraakt, terug vangen. Gelukkig kreeg ik steun van mijn promotor en bleek collega onderzoeker Wim Weterings, die over dit onderwerp een proefschrift aan het schrijven was, bereid om mee te doen. Zo konden wij de schrijflast van het project delen. Ons onderzoek resulteerde in een wetenschappelijk rapport met prikkelende uitkomsten en ideeën.

"Ianika", zei Theo tijdens een afrondende bespreking, waarin hij zijn waardering voor het resultaat had uitgesproken, "dit kan en mag niet het einde zijn. Jij wilt toch niet dat mensen zich over 10-20 jaar alleen maar het artikeltje van Tzankova en het onderzoekje van Kremer herinneren? Als dat de uitkomst zou zijn, dan hebben wij ons werk niet goed gedaan. Hoe wil jij dat mensen zich jou later herinneren? Ik wil dat mensen zich mij later herinneren als iemand die daadwerkelijk iets heeft bijgedragen aan de verbetering van de positie van letselschadeslachtoffers."

Ik was nog geen dertig en dergelijke vragen hielden mij toen niet zo bezig, maar natuurlijk kon ik het hier niet mee oneens zijn ... *the rest is history*. Er kwam een zorgvuldig voorbereide expert meeting met geselecteerde stakeholders tot stand, waarop de resultaten van ons onderzoek gepresenteerd werden, onder leiding van Maurits Barendrecht. Het zaadje voor de Gedragscode Letselschade was gezaaid. En ik maakte kennis met Theo Kremer, de Strateeg en de Weldoener.

Ik heb aan Theo drie lessen te danken:

1. Een visie zonder maatschappelijke relevantie is niets waard;
2. Geslaagde strategen werken in teamverband;
3. Om een weldoener te zijn, moet je niet alleen visie en strategie hebben, maar ook in staat zijn je eigen ego opzij te zetten.

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder uitdrukkelijke toestemming van de redactie.

Redactiesecretaris

Mevrouw J. (Jenny) M. Polman, Stichting PIV

Postbus 93450

2509 AL Den Haag

Telefoon: 070 333 88 73

Telefax: 070 333 88 33

e-mail: j.polman@verzekeraars.nl

Website: www.stichtingpiv.nl

M.m.v. drs. P. (Peter) J.M. van Steen, tekstschrijver

Creatie : Elan Strategie & Creatie, Rijswijk

Realisatie : Quantes, Rijswijk

Colofon